

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Tomáš Janeček

Dohoda o vině a trestu

Diplomová práce

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Dohoda o vině a trestu vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 22. března 2019

Tomáš Janeček

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Bronislavě Coufalové, Ph.D. za odborné vedení, vstřícnost a za cenné rady a připomínky, které mi v průběhu psaní této diplomové práce poskytla.

Obsah:

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Dohoda o vině a trestu – obecné vymezení a systematické zařazení	8
1.1 Charakteristika dohody o vině a trestu	8
1.2 Systematické zařazení dohody o vině a trestu	9
1.3 Dohoda o vině a trestu v aplikační praxi	10
2 Rozpor dohody o vině a trestu se zásadami trestního práva	12
2.1 Zásada materiální pravdy.....	12
2.2 Zásada volného hodnocení důkazů.....	14
2.3 Zásada vyhledávací a zásada veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti.....	14
3 Předsoudní fáze	15
3.1 Pozitivní podmínky řízení	16
3.2 Negativní podmínky řízení	18
3.2.1 Zvlášť závažný zločin	19
3.3 Sjednávání dohody o vině a trestu	21
3.3.1 Nároky poškozeného	24
3.3.2 Dohodnutý trest	26
3.4 Nutná obhajoba.....	28
4 Řízení před soudem	31
4.1 Dohoda o vině a trestu v rámci předběžného projednání obžaloby.....	34
4.2 Nesoulad se skutkovým stavem a právní kvalifikací věci	35
4.3 Nepřiměřenost trestu či ochranného opatření	37
4.4 Nesprávné stanovení výše a způsobu náhrady škody	39
4.5 Závažné porušení práv obviněného	40
4.6 Opravné prostředky v soudním řízení	41
5 Komparace <i>Plea Bargaining</i> v Anglii a Walesu a dohody o vině a trestu	44
5.1 Dohodování o vznesených obviněních	44
5.2 Dohodování o skutkových zjištěních.....	46
5.3 Dohodování o trestu.....	47
Závěr	50
Seznam použitých zdrojů:	52
Knižní publikace.....	52
Komentáře	52
Sborníky.....	52
Legislativní akty	53
Judikatura.....	53
Periodika.....	53
Internetové zdroje	54
Shrnutí	56
Seznam klíčových slov	57

Seznam použitých zkratk

EÚLP	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení.
ESLP	Evropský soud pro lidská práva.
Tr. řád	Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.
Tr. zák.	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
ZSVM	Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.
LZPS	Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
ČR	Česká republika

Úvod

Dne 1. 9. 2012 vstoupila v účinnost novela trestního řádu, která zavedla v České republice zcela nový institut dohody o vině a trestu. Tato novela, provedená zákonem č. 193/2012 Sb., byla přijata v souvislosti s tzv. *racionalizací trestní justice*, která si klade za cíl zjednodušení a zkrácení trestního řízení. Snaha o zajištění výkonnější justice je v České republice patrná již od roku 1993, v němž byla přijata první z forem odklonu, podmíněné zastavení trestního stíhání. V následujících letech byly zákonodárcem přijaty další formy odklonů. Konkrétně se jedná o podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, odstoupení od trestního stíhání a narovnání.¹

Dle důvodové zprávy k novele č. 193/2012 Sb. je však, i přes přijetí výše uvedených odklonů, zdouhavý výkon trestní justice dlouhotrvající a závažný problém, který rezonuje většinou států Rady Evropy. Příčiny tohoto problému jsou spatřovány jak v nedostatečné finanční podpoře OČTŘ, a s tím související absencí personálu, tak v samotném kontinentálním trestním řízení, které je charakteristické např. složitějším systémem opravných prostředků. V důsledku toho pak čtvrtina stížností, které podali občané států s kontinentálním právním systémem k ESLP, směřuje na průtahy v řízení, zatímco ze států s právním systémem *common law* směřují stížnosti na průtahy v řízení k ESLP pouze zcela výjimečně.²

Dohoda o vině a trestu je tak z tohoto důvodu inspirována úpravou tzv. *Plea Bargaining*, nebo též *Plea of Guilty*, která je typická pro angloamerické systémy, kde se v praxi staly velmi užitečným institutem, bez něhož by se tamní justice jen velmi těžko obešla. Zjednodušeně řečeno se jedná o uzavření dohody se státním zástupcem o uznání vlastní viny výměnou za nižší trest. Vzhledem k tomu, že tento institut pochází z rozdílných právních systémů, nebylo možné jej do české právní úpravy převzít bez provedení nezbytných úprav. Je nutné totiž akceptovat principy inkvizičního procesu, na kterém je právní řád evropských států založen. Český zákonodárce však mohl čerpat z právní úpravy zemí s kontinentálním právním systémem, které už institut dohody o vině a trestu zavedly nebo používají velmi podobný institut. Jedná se např. o Slovensko, Polsko, Španělsko a Itálii.³

Cílem této práce je zjistit, z jakých důvodů je institut dohody o vině a trestu používán pouze ve velmi malé míře a jak tyto případné nedostatky odstranit. Zaměřím se zejména na to, zda je možné rozšířit dohodování o vině a trestu i na zvlášť závažné zločiny. Dále zda je nutná

¹ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 9-10.

² Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb.

³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 2257-2291.

obhajoba opravdu nutná, a nakonec, jak více motivovat státní zástupce a obviněné k uzavření dohody. K tomu účelu se první část této práce věnuje nejdříve obecné definici dohody, přehledu, kolik dohod bylo předloženo ke schválení v jednotlivých letech od účinnosti tohoto institutu, a zařazení dohody do systematiky trestního práva. V dalších kapitolách je čtenář seznámen s charakteristikou a právní úpravou *de lege lata* včetně potencionálních zásahů do zásad trestního práva. V těchto třech kapitolách je věnován prostor kritickému zhodnocení jednotlivých komponent a fází procesu sjednávání dohody o vině a trestu. S tím souvisí i poslední kapitola této práce, která se zabývá komparací s institutem *Plea Bargaining* tak, jak je upraven ve Velké Británii, resp. v Anglii a Walesu. Ta byla zvolena proto, že z angloamerických právních systémů je nejbližší českému právu, neboť je taktéž vázána EÚLP a jejím článkem 6, a předmětný institut je tam využíván v mnohem větší míře⁴. V závěru práce jsou shrnuty všechny návrhy *de lege ferenda*, které by měly odpovědět na výzkumnou otázku práce, jak zvýšit počet uzavíraných dohod, zejména zda je možné rozšířit možnost uzavření dohody o vině a trestu i na zvláště závažné zločiny a zda je možné vynechat povinnost nutné obhajoby při sjednávání dohody.

⁴ Tamtéž, s. 2262.

1 Dohoda o vině a trestu – obecné vymezení a systematické zařazení

1.1 Charakteristika dohody o vině a trestu

Dohoda o vině a trestu, jak už bylo uvedeno výše, byla zavedena do českého právního systému novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 193/2012 Sb., která nabyla účinnosti 1. 9. 2012, a to v souvislosti se snahou českých zákonodárců o tzv. *racionalizaci trestní justice*.⁵

Samotný institut je možné definovat následovně: „*Podstatou dohody o vině a trestu je uzavření dohody mezi obviněným (zastoupeným obhájcem) a státním zástupcem, jejímž obsahem je přiznání obviněného ke spáchání stíhaného skutku a přesné vymezení trestněprávních následků, jež stát ze spáchání tohoto činu vůči obviněnému vyvodí, tj. zejména stanovení konkrétního trestu.*“⁶ Jedná se tedy o specifický typ ujednání mezi státním zástupcem, obviněným a poškozeným, v jehož rámci obviněný prohlásí, že skutek, za který je obviněný, spáchal a následně se se státním zástupcem dohodne na trestu či ochranném opatření, zatímco s poškozeným (pokud se se svým nárokem přihlásí) se dohodne na výši náhrady škody. Toto ujednání je poté předloženo soudu, který buď uzavřenou dohodu schválí, a řízení je tak ukončeno odsuzujícím rozsudkem, který musí respektovat tuto dohodu, nebo usnesením odmítne návrh a věc vrátí do přípravného řízení. Obviněný se tak *de facto* vzdává svého práva na řádné trestní řízení s hlavním líčením a na práva z toho plynoucí, jako např. právo podat odvolání proti rozsudku.⁷ Jedná se tedy o významný zásah do práv obviněného, který by však měl být kompenzován očekávanou benevolencí státního zástupce při posuzování otázky potrestání. Výsledkem tohoto postupu by mělo být zkrácení samotného trestního řízení, neboť soud je zproštěn povinnosti provádět rozsáhlé dokazování, tato povinnost částečně přechází na státního zástupce, jak bude uvedeno níže. Motivací k uzavření dohody ze strany obviněného je nepsané pravidlo, že obviněný na oplátku bude čelit mírnějšímu trestnímu postihu, než kdyby dohodu se státním zástupcem neuzavřel.⁸

Dohodovací řízení lze rozdělit do dvou fází, jedná se o tzv. řízení předsoudní a řízení před soudem. Fázi předsoudní se bude věnovat kapitola 3, fázi před soudem poté kapitola 4.

⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb.

⁶ ŠČERBA, Filip. Budoucnost dohody o vině a trestu. In KALVODOVÁ, Věra a kol. (ed.). *Trestní právo /stále/ v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 452.

⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 769.

⁸ ZAORALOVÁ, Petra. Dohodnutý trest aneb chybějící právní úprava sankcí v řízení o dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 11, s. 38.

1.2 Systematické zařazení dohody o vině a trestu

V odborných kruzích stále panuje otázka, zda je možné dohodu o vině a trestu považovat za odklon, nebo nikoliv.

Odklon není nikde v zákoně definován, proto je předmětem diskuze, které instituty trestního práva do něj zařadit a které nikoliv. Převládající názor je takový, že odklon lze definovat jako procesní trestní alternativu, která dává orgánům veřejné moci možnost uplatnit právní normy s cílem vyřízení trestní věci, ve které lze jinak očekávat vynesení odsuzujícího rozsudku tak, aniž by soud rozhodl o vině pachatele trestného činu. Odklony dělíme na odklony *largo sensu* a odklony *stricto sensu*.⁹

Mezi odklony *stricto sensu* řadíme podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, narovnání a odstoupení od trestního stíhání. Definičním znakem těchto odklonů je ukončení řízení bez vyslovení viny a uložení trestu. Na tomto pojetí odklonů panuje mezi odborníky shoda.¹⁰

V čem se však názory odborníků liší, je kategorie odklonů *largo sensu*. Většina autorů právě do této kategorie zahrnuje mimo trestní příkaz i dohodu o vině a trestu.¹¹ Argumentují tím, že odklonem se myslí jakékoliv „odklonění“ od průběhu řádného trestního stíhání. Na uzavření dohody o vině a trestu nemá obviněný žádný právní nárok. Spočívá v dohodě obou stran, která není žádným způsobem vynutitelná. Předpokládá se tedy participace obou stran na sjednávání dohody a v případě jejího uzavření neprobíhá řádné trestní řízení, dochází tedy ke zrychlení a zjednodušení řízení, jehož výsledek je konečný a zakládá překážku věci rozsouzené.¹²

Avšak pro účely této práce nebude dohoda o vině a trestu považována za odklon. Jako hlavní kritérium pro posouzení, zda se jedná o odklon, je podstatné, zda dojde k vyslovení viny. Dohoda o vině a trestu (a trestní příkaz) mají povahu odsuzujícího rozsudku, proto je není

⁹ PROVAZNÍK, Jan. Odklony v českém trestním řízení – úvahy před možnou rekonstrukcí. *Trestněprávní revue*, 2016, č. 4, s. 80; ZŮBEK, Jan. Odklony v trestním řízení a jejich současné a budoucí klasifikace. *Trestněprávní revue*, 2017, č. 3, s. 56.

¹⁰ Srov. ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu*..., s. 19; PROVAZNÍK, Jan. Odklony v českém trestním řízení..., s. 81; ZŮBEK, Jan. Odklony v trestním řízení..., s. 56.

¹¹ Srov. ŠÁMAL, Pavel, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4 přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 730; JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*..., s. 770; CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 411.

¹² PROVAZNÍK, Jan. Odklony v českém trestním řízení..., s. 81.

možné považovat za odklony. Vyslovení viny je použito jako odlišující nástroj sloužící k určení toho, zda se jedná o odklon.¹³ Tento nástroj je používán i v zahraničí, a to kategoricky.¹⁴

Dohoda o vině a trestu je tedy jakási alternativa k běžnému trestnímu řízení, ve které dochází k vydání odsuzujícího rozsudku, ačkoliv je oslabena zásada materiální pravdy, a jež směřuje ke zjednodušení a zrychlení samotného řízení. Kdyby byla tato dohoda považována za odklon, došlo by k narušení právního vnímání odklonů jakožto nástrojů restorativní justice, neboť jak trestní příkaz, tak dohoda o vině a trestu nezohledňují viktimologické přístupy v takové míře jako odklony *stricto sensu*, nýbrž inklinují spíše k retributivní funkci. Primárním účelem dohody o vině a trestu není obnovení rovnováhy v sociálních vztazích, které byly porušeny trestním činem, tak aby byly uspokojeny nároky poškozených, ale odsouzení pachatele, a to rychleji a s menší administrativní zátěží pro orgány činné v trestním řízení.¹⁵

1.3 Dohoda o vině a trestu v aplikační praxi

Cílem dohody o vině a trestu je zjednodušení a zlepšení hospodárnosti trestního řízení. Od 1. 9. 2012 mají státní zástupci možnost tuto dohodu uzavřít. Po více než šesti letech je možné zhodnotit, jak se tento institut přiblížil k svému cíli. Asi pro nikoho z odborné veřejnosti není překvapením, že ze statistik ministerstva spravedlnosti vyplývá, že ke zrychlení, zjednodušení, ani zlepšení hospodárnosti trestního řízení v důsledku uzavírání dohod o vině a trestu nedošlo.

Rok 2013 je prvním rokem, u kterého lze objektivně posoudit, jak byla dohoda používána. Státní zástupci však uzavřeli pouhých 118 dohod. Z toho v přípravném řízení jich bylo uzavřeno 105, ve zkráceném přípravném řízení 13. Z toho jasně vyplývá, že uzavření dohody ve zkráceném přípravném řízení je raritou a mezi státními zástupci se nejedná o atraktivní možnost. Naproti tomu např. k podmíněnému odložení podání návrhu na potrestání došlo v 3 300 případech. Z celkového počtu 114 591 trestních věcí tak dojdeme k tomu, že dohoda o vině a trestu byla sjednána pouze v 0,1 % případů. Podmíněné odložení návrhu na potrestání až v 2,88 % případů. Státní zástupci nejčastěji podávali návrh na potrestání, konkrétně v 34,65 % případů, a obžaloby (33,53 %).¹⁶

¹³ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 19.

¹⁴ Viz PALOVSKÝ, Tomáš. Jsou odklony v trestním řízení symptomem zániku klasického trestního práva? In *COFOLA 2010: the Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. s. 1248; GOECKENJAN, Ingeke. *Neuere Tendenzen in der Diversion*. Berlin: Duncker & Humblot, 2005, s. 55.

¹⁵ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 19; Srov. ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení...*, s. 55.

¹⁶ Statistický list trestní pro rok 2013. *Přehled o počtu rozhodnutí* [online]. Cslav.justice.cz, 17. července 2014 [cit. 8. února 2019]. Dostupné na < <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickyh-listu.html> >

Bohužel takto nízké procento sjednání dohody nelze přičíst na vrub tomu, že se jednalo o nový institut, u něhož určitou dobu zabere, než se dostane do běžné praxe OČTŘ a do povědomí obviněných. V následujících letech se totiž situace neměnila. Dohod bylo uzavíráno stále velmi malé množství. V roce 2016 bylo uzavřeno pouze 89 dohod, z toho 6 ve zkráceném přípravném řízení. Tedy ještě méně než v roce bezprostředně následujícím účinnosti novely, která institut zavedla. V roce 2017 bylo dohod uzavřeno sice více, 110 (plus 6 ve zkráceném přípravném řízení), ale procento uzavřených dohod se nikdy nedostalo přes hodnoty desetinných čísel.¹⁷

Většina trestních věcí je v současné době vedena ve zkráceném přípravném řízení. V roce 2017 se jednalo o způsob vyřízení více než poloviny trestních věcí.¹⁸ Zákon sice povoluje sjednání dohody o vině a trestu v přípravném řízení, jak však bylo uvedeno výše, z celkového počtu uzavřených dohod tvoří pouze malé číslo. Pokud je dohoda uzavřena, zpravidla je tomu ve standartním přípravném řízení. V případě zkráceného přípravného řízení je jednodušší použít některý z odklonů nebo podat návrh na potrestání, na základě kterého samosoudce nejčastěji vydá trestní příkaz.¹⁹

Dohoda o vině a trestu by měla dominovat v řízení o zločinech, protože ty nelze vyřešit odklony ani trestním příkazem. Pokud státní zástupce bude chtít urychlit řízení, bude mít k dispozici pouze dohodu o vině a trestu. Na druhou stranu je však limitován podmínkou, která stanoví, že předmětem dohodovacího řízení nemůže být zvlášť závažný trestný čin, kde by se uzavírání dohod jevílo jako nejvhodnější.²⁰

Není nutné pokračovat dalšími statistikami, neboť je nesporné, že institut dohody o vině a trestu je používán pouze v minimálním počtu případů. Nabízí se otázka, proč tomu tak je. Cílem následujících kapitol bude zanalyzovat českou právní úpravu a zjistit, která ustanovení zákona způsobují nepoužívání tohoto institutu, a jak tyto problémy vyřešit. Za tím účelem se bude poslední kapitola věnovat i komparaci s institutem *Plea Bargaining* v Anglii a Walesu, který může být do určité míry inspiračním zdrojem.

¹⁷ Statistický list trestní pro rok 2016. *Přehled o počtu rozhodnutí* [online]. Cslav.justice.cz, 9. února 2017 [cit. 8. února 2019]. Dostupné na < <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html> >

¹⁸ Viz Statistický list trestní pro rok 2017. *Přehled o počtu rozhodnutí* [online]. Cslav.justice.cz, 2. dubna 2018 [cit. 8. února 2019]. Dostupné na < <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html> >

¹⁹ VÁLOVÁ, Irena. *Počet zkrácených trestních řízení klesá, míra narovnání nebo dohod o vině a trestu je stále nicotná* [online]. Česká-justice.cz, 27. února 2018 [cit. 3. února 2019]. Dostupné na: < <http://www.ceska-justice.cz/2018/02/pocet-zkracenych-trestnich-rizeni-klesa-mira-narovnani-dohod-vine-trestu-stale-nicotna/> >

²⁰ ŠČERBA, Filip. *Budoucnost dohody o vině a trestu...*, s. 455-456.

2 Rozpor dohody o vině a trestu se zásadami trestního práva

Proces přijímání dohody o vině a trestu byl provázen diskuzemi mezi odbornou veřejností, zda převáží její výhody či nevýhody. Vytýkané nevýhody byly zpravidla spojeny se zásahem do zásad trestního práva. Je tedy nutné alespoň stručně uvést, do jakých základních zásad institut dohody o vině a trestu zasahuje. Bezesporu nejvíce zasahuje do zásady materiální pravdy. Dále zasahuje do zásad dokazování, do kterých řadíme zásadu volného hodnocení důkazů a zásadu vyhledávací, a v neposlední řadě do zásady veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti.²¹

2.1 Zásada materiální pravdy

Zásada materiální pravdy je stanovena v ust. § 2 odst. 5 tr. řádu. Zakládá orgánům činným v trestním řízení povinnost, aby postupovaly tak, „aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí“.

Je zřejmé, že institut dohody o vině a trestu tuto zásadu deformuje, neboť uložení trestu se neopírá o úplně zjištěný skutkový stav. Naopak prohlášení o vině obviněným, které je jednou z podmínek sjednání dohody o vině a trestu, má poznávací funkci. Prohlášení o vině figuruje jako doznání o spáchání trestného činu popsaného v žalobě a v důsledku toho soud fakticky omezí další dokazování. Dochází tak k jakési fikci zjištěné pravdy a skutkový stav nemusí být prokázán v takové kvalitě, jako kdyby soud hodlal obžalovaného odsoudit v hlavním líčení.²²

Při běžném trestním řízení leží těžiště dokazování v hlavním líčení, které se ovšem v řízení o dohodě o vině a trestu nekoná. Nelze však říci, že zákonodárce zcela rezignoval na zásadu materiální pravdy. Není totiž možné, aby došlo k uzavření dohody, která by byla závislá jen a pouze na prohlášení o vině obviněného, aniž by proběhlo přípravné řízení, v němž by byla zjištěna alespoň základní skutková zjištění, zejména že byl spáchán skutek, pro který je obviněný stíhán, že ho spáchal obviněný a že se jedná o trestný čin.²³

Dalším opatřením, které zmírňuje dopady institutu do zásady materiální pravdy je uvedeno v ust. § 175a odst. 3 tr. řádu. Jedná se o stanovení podmínky, že prohlášení obviněného o vině je možné použít pouze v případě, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení. Pokud tedy bude státní zástupce důsledně dohlížet na to, aby pravdivost doznání byla založena na

²¹ ŠÁMAL, Pavel, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 14.

²² MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*, 2008, č. 1, s. 19.

²³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 2263-2264.

dostatečném skutkovém zjištění, resp. nebudou zjištěny žádné důkazy, které by svědčily o opaku, bude zásah do zásady materiální pravdy zcela minimalizován. Samozřejmě není možné porušování zásady v určité míře zcela vyloučit, protože cílem institutu dohody o vině a trestu je zjednodušení a zrychlení trestního řízení, mimo jiné v oblasti dokazování, a proto by bylo proti smyslu tohoto institutu požadovat prokázání skutkového stavu ve stejné míře, jako tak musí učinit soud ve standartním trestním řízení.²⁴

Na podporu dohody o vině a trestu je nutné dodat, že k oslabování této tradiční zásady ovládající trestní řízení však dochází i v jiných případech, než je dohoda o vině a trestu. Formálně se tak děje u odklonů a trestního příkazu. U posledního uvedeného například soud nemusí dle § 314b odst. 2 tr. řádu provádět dokazování o těch skutečnostech, které obviněný prohlásí za nesporné. Jedná se tedy o obdobu prohlášení o vině jako v případě dohodovacího řízení. Samozřejmě je nutné brát na zřetel, že v případě odklonů a trestního příkazu se jedná o méně závažnou kriminalitu. V případě závažné kriminality však dochází k omezení těchto zásad také. Např. zásada materiální pravdy bývá omezována tím, že často je samotné doznání obviněného (aniž by se jednalo o dohodu o vině a trestu) bráno jako dostatečný důkaz postačující k odsouzení. To je sice v rozporu s tím, že doznání obviněného by mělo být podpořeno dalšími věrohodnými důkazy, je však běžné, že odsuzující rozsudky se opírají právě o doznání obviněného, které je podpořeno pouze nepřilíš věrohodnými důkazy, u kterých vznikají pochybnosti, zda nebyly účelově provedeny jen pro to, aby pouze z formálního hlediska podpořily věrohodnost doznání.²⁵ Státní zástupce má ust. § 175a tr. řádu stanovenou povinnost opatřit dostatečné množství důkazů, které by vyvracely důvodné pochybnosti o pravdivosti prohlášení o vině. Dále dle stejného ustanovení musí opatřit dostatečné množství důkazů, že se skutek stal, že je tento skutek trestným činem a že jej spáchal obviněný. Jak bude podrobně rozebráno níže, obsah skutkových zjištění nutných k uzavření a schválení dohody je svým rozsahem srovnatelný s obžalobou. V souladu s judikaturou Ústavního soudu náleží odpovědnost za popis skutku obžalobě a nikoliv soudu, který by tak doplňoval roli žalobce.²⁶ Není tak nutné, aby soud prováděl rozsáhlé dokazování, nýbrž stačí, aby posoudil, zda státní zástupce opatřil dostatek důkazů nutných ke schválení předložené dohody. Soud přezkoumá předložený spis a dohodu, a pokud dojde k názoru, že spis neobsahuje dostatečná skutková

²⁴ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 24-25.

²⁵ BRTNÍK, Stanislav. Materiální a formální pravda v současném soudním procesu. *Bulletin Advokacie*, 2010, č. 10, s. 44.

²⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2006, sp. Zn. I. ÚS 670/05.

zjištění, která vyžaduje zákon v ust. 175a tr. řádu, dohodu postupem dle § 314r odst. 2 tr. řádu neschválí.

Závěrem lze tedy říci, že riziko podstatného zásahu do zásady materiální pravdy je srovnatelné s rizikem, které hrozí i ve standartním trestním řízení, a proto není nezbytně nutné, aby kvůli obavám z omezování této zásady bylo použití dohody o vině a trestu zákonodárcem výrazně omezováno.

2.2 Zásada volného hodnocení důkazů

Zásada volného hodnocení důkazů je upravena v § 2 odst. 6 tr. řádu. Zákon stanovuje, že OČTŘ „hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu“. Zákonem není stanovena žádná konkrétní míra důkazů, která je třeba k prokázání konkrétních skutečností.²⁷

Dohoda o vině a trestu zasahuje do této zásady, neboť v řízení nejsou hodnoceny všechny důkazy, nýbrž se hodnotí pouze ty důkazy, které jsou nutné pro uzavření dohody tak, aby byla způsobilá ke schválení soudem.²⁸ Příkladem prolomení této zásady je prohlášení obviněného o vině, kdy je tento důkaz *de facto* považován za korunní a je mu přiznána větší váha než ostatním důkazům.²⁹ To je však, jak je uvedeno výše, běžná praxe soudů i ve standartním řízení.

Obava z toho, aby ze strany obviněných nedocházelo k nepravdivým doznáním z důvodu uložení mírnějšího trestu, byla zákonodárcem kompenzována uložení povinnosti OČTŘ zhodnotit hodnověrnost doznání, resp. prohlášení o vině. Bylo by však vhodné, aby do budoucna zákonodárce výslovně stanovil možnost soudu neschválit dohodu v případě, že nebyl úplně zjištěn skutkový stav. Soudce však i v současné době může provést výslech obviněného, a zjistit, zda na dohodu nepřistoupil pod nátlakem, což by taktéž založilo důvod pro neschválení dohody.

2.3 Zásada vyhledávací a zásada veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti

Zásada vyhledávací je stanovena v § 2 odst. 5 tr. řádu a ukládá OČTŘ úřední povinnost vyhledávat a provádět důkazy tak, „aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí“. Jedná se o projev zásady

²⁷ ŠÁMAL, Pavel, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 119.

²⁸ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 10, s. 24.

²⁹ VANTUCH, Pavel. K možnostem sjednání dohody o vině a trestu. *Trestní právo*, 2012, č. 12, s. 4-5.

oficiality. Je nutné, aby i bez návrhu stran byly objasněny všechny skutečnosti, které jsou nezbytné pro rozhodnutí, nehledě na to, zda svědčí v prospěch, či neprospěch obviněného.³⁰

V souvislosti s omezením zásady oficiality, kdy už neplatí povinnost provést procesní úkon, jsou-li dány podmínky pro jeho provedení, došlo k omezení zásady legality a zásady vyhledávací. Dohodou o vině a trestu byla prolomena koncepce státu jako nositele vrchnostenského oprávnění. Stát se stává jakousi smluvní stranou sjednávané dohody.³¹

Zásada vyhledávací se neuplatní v plné míře. Nicméně i po prohlášení obviněného o vině hned po zahájení trestního stíhání stanovuje zákon OČTŘ povinnost zjistit skutečnosti a vyhledat o nich důkazy z úřední povinnosti v takové míře, aby bylo možné učinit závěr, že se skutek stal, že je trestným činem a že jej spáchal obviněný. OČTŘ tedy vždy musí disponovat určitou mírou skutkových zjištění.

Dohoda o vině a trestu zasahuje i do zásady bezprostřednosti a ústnosti. Do zásady veřejnosti poté v omezené míře také. Porušení prvních dvou zmíněných zásad vyplývá z toho, že obviněný se přistoupením na dohodovací řízení vzdává práva na konání hlavního líčení, při němž soud provádí dokazování. V okamžiku schvalování dohody soudem se dokazování nekoná, soud vychází pouze z obsahu spisu. Výjimku však tvoří výslech obviněného, který může soudce dle § 314q odst. 5 tr. řádu provést, považuje-li to za potřebné. Nelze tedy říci, že by tyto zásady byly popřeny zcela.

Zásada veřejnosti není prolomena zcela. Sice se nekoná veřejné hlavní líčení, nicméně o schválení dohody o vině a trestu soud rozhoduje ve veřejném jednání, ve kterém je v případě schválení dohody vydán odsuzující rozsudek, jenž musí být veřejně vyhlášen.³² Nelze tak tvrdit, že by se jednalo o kabinetní justici, které se obávali, ještě před přijetím institutu dohody o vině a trestu do českého práva, někteří odborníci.³³

3 Předsoudní fáze

Dohodu je možné uzavřít ve fázi přípravného řízení, nehledě na to, zda se jedná o standartní, zkrácené, nebo rozšířené přípravné řízení. Nicméně uzavření dohody ve zkráceném řízení se jeví jako nadbytečné, neboť pokud jsou splněny všechny předpoklady zkráceného přípravného řízení, bylo by proti smyslu institutu dohody o vině a trestu, aby státní zástupce tuto dohodu s obviněným sjednával. Je možné souhlasit s prof. Jelínkem, kterému se jako

³⁰ ŠÁMAL, Pavel, KUČTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 112.

³¹ JELÍNEK, Jiří. *Dohodovací řízení...*, s. 24.

³² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 2264.

³³ Např. MUSIL, Jan. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení...*, s. 19-20.

jednodušší jeví standartní postup oproti sjednávání dohody o vině a trestu, a považuje možnost sjednání dohody ve zkráceném přípravném řízení jako legislativní omyl.³⁴ Kdyby státní zástupce chtěl uzavřít dohodu, musel by oproti podání návrhu na potrestání nebo vyřízení věci trestním příkazem obviněnému ustanovit obhájce, projednat, sepsat a nakonec nechat dohodu schválit soudcem, což by zvýšilo administrativní zátěž, a proto v těchto případech nebude dohoda až na úplné výjimky sjednávána.³⁵

Pokud se trestní řízení nachází ve fázi přípravného řízení, konkrétně vyšetřování, a jeho výsledky dostatečně prokazují závěr, že skutek se stal, skutek je trestným činem a skutek spáchal obviněný (nebo podezřelý), a není naplněna ani jedna z negativních podmínek (viz níže), je možné zahájit dohodovací řízení.³⁶

Ze zákona, konkrétně z § 175a odst. 8 tr. řádu a § 63 ZSVM, vyplývají tři negativní podmínky. První případ, kdy je použití tohoto institutu vyloučeno, nastává, pokud se jedná o řízení ve věci mladistvého, který nedovršil osmnáct let věku. Dále není možné dohodu sjednat, pokud je obviněný obviněn ze zvlášť závažného zločinu, a nakonec, pokud je řízení vedeno proti uprchlému.

3.1 Pozitivní podmínky řízení

K zahájení dohodovacího řízení a ke sjednání platné dohody o vině a trestu je potřeba, aby byly splněny zákonné podmínky uvedené v § 175a an. tr. řádu, a zároveň, aby nenastala ani jedna z podmínek negativních. Dále je nutné, aby návrh na sjednání dohody o vině a trestu podal buď státní zástupce, nebo obviněný. Pokud ho podá obviněný, státní zástupce ho musí shledat důvodným a teprve poté je možné zahájit dohodovací řízení.

První podmínka je splněna, pokud výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Dohoda o vině a trestu je důvodem pro nutnou obhajobu.

Pokud tedy obviněný prohlásí svoji vinu už na samém počátku trestního stíhání, musí státní zástupce bez ohledu na toto prohlášení dohlédnout na řádné pokračování trestního řízení, zejména na sběr dostatečného objemu skutkových zjištění. Bude se jednat o podobný rozsah skutkových zjištění, který je nutný k podání obžaloby. Dosavadní výsledky přípravného řízení musí vést pouze k jedinému závěru, a to, že se stal skutek, že je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Nesmí existovat žádné dvě odporující si skupiny důkazů, které by podporovaly závěr

³⁴ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení..., s. 21.

³⁵ BASÍK, Michal. Několik poznámek k dohodě o vině a trestu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 4, s. 56.

³⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 2269.

jak o vině, tak o nevině obviněného. Je však nutné podotknout, že výsledky vyšetřování zároveň nemusí prokazovat skutkový stav v takové míře a s takovou precizností, jako je tomu v situaci, kdy soud hodlá obžalovaného uznat vinným.³⁷

Pokud není možné vyhledat dostatečné množství důkazů, které by vyvrátily pochybnosti, neměl by státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu.³⁸ V opačném případě by soud dohodu neschválil, protože skutkový stav by jednoznačně neprokazoval závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Zjištěný skutkový stav v případě dohody o vině a trestu musí být v takové kvalitě, aby o splnění podmínky dle § 175a odst. 1 a odst. 3 nebylo pochyb a soud tak nemusel provádět dokazování, bude se tedy jednat o srovnatelnou kvalitu skutkových zjištění, jako je tomu při podání obžaloby.

Nelze však vyloučit, že zásadní roli usvědčujícího důkazu bude zastávat doznání obviněného. Je zde tedy na místě obava, že bude vytvářen nepřipustný nátlak na obviněného, který doposud svoji vinu neprohlásil a v jehož prospěch hovoří skupina důkazů.³⁹ Z těchto důvodů bude důsledný dozor státního zástupce nad bezvýhradným naplněním této podmínky hrát stěžejní roli.⁴⁰ Pokud přesto dojde k zasažení do práv obviněného, soud má možnost to zjistit buď z vyjádření obviněného ve veřejném zasedání, nebo při případném výslechu obviněného, který je výjimkou z pravidla, že soud dokazování neprovádí. Pokud dojde k názoru, že došlo k porušení práv obviněného, dohodu neschválí (viz § 314q odst. 5 tr. řádu). Bylo by však vhodné toto porušení zakotvit i jako důvod k podání odvolání proti odsuzujícímu rozsudku (blíže viz kapitola 4.6).

Druhou podmínkou pro sjednání platné dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a na základě výsledků přípravného řízení není důvodných pochybností o pravdivosti tohoto prohlášení. Skutkový stav musí být zjištěn jak výslovným prohlášením obviněného, tak dosavadními výsledky přípravného řízení. Zároveň § 314s tr. řádu poskytuje obviněnému záruku, že prohlášení viny nebude použito v dalším řízení, pokud nedojde k uzavření dohody o vině a trestu.

Při výkladu této podmínky lze vycházet z odborné literatury i z judikatury, která se vztahuje k právní úpravě narovnání, jež taktéž operuje s pojmem prohlášení o spáchání skutku.⁴¹ Na rozdíl od narovnání však nestačí pouze to, že obviněný učinil své prohlášení

³⁷ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 24-25.

³⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 2272.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 25.

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 753-754.

svobodně, vážně a určitě, ale je taktéž nutné, aby orgány činné v trestním řízení prokázaly, že neexistují důvodné pochybnosti, které by naznačovaly, že obviněný skutek nespáchal.⁴²

Prohlášení obviněného o vině nelze považovat za doznání. Při doznání obviněný akceptuje i právní kvalifikaci skutku, pro který je stíhán. V prohlášení však obviněný žádnou právní kvalifikaci skutku nepřijímá, nicméně z praktického hlediska obviněný stejně bude muset s právní kvalifikací vyslovit souhlas, neboť ta je povinnou náležitostí sjednané dohody o vině a trestu.⁴³

3.2 Negativní podmínky řízení

Dohoda o vině a trestu nemůže být sjednána ve třech případech. V případě, že řízení se vede proti mladistvému pachateli, který v okamžiku uzavření dohody nedovršil 18 let věku (viz § 63 ZSVM), pokud se vede řízení proti uprchlému a pokud se jedná o řízení o zvláště závažném zločinu (viz § 175a odst. 8 tr. řádu).

Aby bylo možné sjednat dohodu o vině a trestu, musí být obviněnému v době uzavření dohody osmnáct let a více. Důvodová zpráva zdůvodňuje toto opatření tím, že v případě mladistvých pachatelů nelze upřednostňovat rychlost řízení nad zvláštním charakterem řízení s mladistvým, neboť potřebný výchovný vliv řízení na mladistvého společně s pečlivým výběrem vhodného opatření, k němuž je oprávněn specializovaný soudce, je důležitý atribut, který by dohodou o vině a trestu nemohl být nahrazen.⁴⁴ Dohodu je však možné uzavřít, pokud mladistvý spáchal provinění před dovršením osmnácti let, avšak v okamžiku, kdy je dohoda sjednána, už osmnáctý rok dovršil. Státní zástupce tedy může vyčkat do dosažení zletilosti a poté může s obviněným (i když provinění spáchal jako mladistvý) jednat jako s dospělým pachatelem.⁴⁵

S touto negativní podmínkou však nelze zcela souhlasit. Mělo by být na uvážení státního zástupce, jakožto profesionála, aby posoudil, zda dohoda bude mít na mladistvého dostatečný výchovný vliv. V řízení o dohodě o vině a trestu se koná veřejné zasedání, ve kterém soudce může působit stejně jako ve standardním řízení na mladistvého a zdůraznit nepřijatelnost jeho chování pro společnost. Oproti standardnímu řízení může být pro mladistvého více poučné to, že se setká jak se státním zástupcem, tak hlavně s poškozeným „u jednoho stolu“, než aby procházel celým standardním řízením, ve kterém se příliš často projednávají formální náležitosti a společně s prodlužující se délkou řízení bude odpadávat i výchovný vliv na mladistvého.

⁴² AULICKÝ, Petr. Dohoda o vině a trestu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 3, s. 32-33.

⁴³ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 22-24.

⁴⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb.

⁴⁵ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 28-29.

Rovněž nelze říci, že by uvážlivý výběr vhodného opatření mohl učinit pouze specializovaný soudce. Nic nebrání tomu, aby na státních zastupitelstvích byli vnitřně vybráni vhodní státní zástupci, kteří by se primárně věnovali trestné činnosti mladistvých a byli by tak schopní stejně jako specializovaný soudce vybrat správné opatření.⁴⁶ Pokud by došlo k excesu státního zástupce z hlediska zjevně špatně zvoleného opatření, soud by dohodu neschválil postupem dle § 314r odst. 2 tr. řádu. *De lege ferenda* lze navrhnout, aby byla stanovena možnost uzavřít dohodu i v řízení vedeném proti mladistvému pachateli, aniž by bylo třeba, aby dovršil 18 let věku.

Poslední negativní podmínka je zákonem stanovena tak, že dohoda o vině a trestu nesmí být sjednána v řízení, které je vedeno proti uprchlému. Toto ustanovení není třeba nikterak rozsáhle komentovat. Pokud se obviněný vyhýbá účasti na trestním řízení, nelze očekávat, že bude dobrovolně participovat na sjednávání dohodě o vině a trestu. Bez osobní přítomnosti obviněného navíc nelze dohodu sjednat. Z § 175a odst. 3, věty 2. tr. řádu vyplývá nezbytnost osobní účasti obviněného na celém procesu sjednávání dohody o vině a trestu, což by v řízení proti uprchlému bylo z logiky věci nemožné.⁴⁷

3.2.1 Zvlášť závažný zločin

Poslední z negativních podmínek je zákaz sjednání dohody, pokud je obviněný obviněn ze zvlášť závažného zločinu. Tímto se česká právní úprava liší od slovenské právní úpravy dohody o vině a trestu, u níž je možné ji sjednat u všech trestných činů. Zákonodárce z jakési obavy před zneužíváním tohoto institutu vyloučil použití dohody v případech zvlášť závažných zločinů a požaduje, aby řízení proběhlo standartním způsobem a se standartním dokazováním.⁴⁸

Prvotní vládní návrh dohody o vině a trestu z roku 2011 však použití dohody neomezoval v takové míře, jako je tomu dnes. Návrh obsahoval pouze omezení, které neumožňovalo uzavřít dohodu o zločinech podle části druhé, hlavy IX a XIII trestního zákoníku a v řízení o trestných činech, kterými byla nebo měla být způsobena úmyslně smrt, nejde-li o trestný čin zabití (§ 141 tr. zák.) nebo trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou (§ 142 tr. zák.) a nakonec v řízení proti uprchlému.⁴⁹

⁴⁶ SVRČEK, Lukáš. Dohoda o vině a trestu po roce v českém trestním procesu aneb jak je tento institut v praxi (ne)využíván. *Státní zastupitelství*, 2014, č. 6, s. 43.

⁴⁷ Viz ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 28.

⁴⁸ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 26-27.

⁴⁹ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Sněmovní tisk 510/0, část č. 1/2* [online]. Psp.cz, 27. září 2011 [cit. 5. února 2019]. Dostupné na: < <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=75290> >

V přijaté novelě však došlo k mnohem většímu omezení možností uzavřít dohodu, než bylo navrhováno. Zákonodárce se zřejmě nechal ovlivnit hlasy kritiků dohody, a z obavy, aby se tyto obavy nenaplnily, vyloučil možnost uzavřít dohodu o zvláště závažných zločinech. Zřejmě nejvíce se obával omezení zásady materiální pravdy a toho, že dohoda nemůže nahradit výsledky dokazování v hlavním líčení.⁵⁰

Do jisté míry lze dát za pravdu, že dochází k omezení zásady materiální pravdy. Avšak pouze v malé míře (blíže viz kapitola 2.1), protože skutková zjištění, ze kterých musí dohoda vycházet, by měla být na srovnatelné úrovni, jako je třeba k podání obžaloby. Není možné konstatovat, že z důvodu porušování zásady materiální pravdy by neměla být dohoda o vině a trestu uzavírána i v řízení o zvláště závažných trestných činech, ve kterých je často skutkový stav natolik komplikovaný, že není v silách trestní justice zjistit úplnou a objektivní pravdu.

Vzhledem k tomu, že dohoda o vině a trestu je v pouze nepatrné míře sjednávána u méně závažné kriminality, vzniká prostor pro její efektivní využití právě u zločinů a zvláště závažných zločinů. Nahrává tomu i skutečnost, že právě u této závažné kriminality, se na rozdíl od bagatelních věcí, přiznává ke spáchání trestného činu pouze malé procento pachatelů, kteří by mohli být uzavřením dohody motivováni k prohlášení o vině.⁵¹

Uzavření dohody v případě zvláště závažného zločinu může však být považováno za morální problém. Obviněný, který je obviněn například z vraždy, by dle názoru společnosti měl být v případě, že čin spáchal, odsouzen. Neměl by mít možnost dohodovat se se státním zástupcem, jak má být potrestán, pokud přizná svou vinu. Na druhou stranu to, že pachatel uzná svoji vinu a přijme ukládaný trest, lze považovat i za pozitivum. Uznání viny by mu mělo pomoci lépe pochopit škodlivost svého jednání pro společnost, než když bude svoji vinu neustále popírat. Uzavření dohody má tak minimálně stejný výchovný účinek na odsouzeného, jako kdyby byl odsouzen v hlavním líčení.⁵²

Dalším argumentem pro zavedení možnosti uzavřít dohodu v souvislosti se zvláště závažnými zločiny je zamýšlená snaha institutu o zamezení tzv. sekundární viktimizace. Oběť trestného činu, případně pozůstalí oběti, jsou ve standardním řízení vystaveni velkému tlaku. Musí se zúčastnit zpravidla několika líčení, kde musí vypovídat o svém zážitku a jsou přímo konfrontováni s obviněným. Na jejich pocitu bezpečí nepřidá ani častá medializace řízení v případech závažné kriminality. Tomuto tlaku jsou navíc vystavováni dlouhou dobu, často

⁵⁰ ŠČERBA, Filip. *Budoucnost dohody o vině a trestu...*, s. 454-455.

⁵¹ SVRČEK, Lukáš. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 39.

⁵² ŠČERBA, Filip. *Budoucnost dohody o vině a trestu...*, s. 457-458.

v řádu let.⁵³ V případě uzavírání dohody o vině a trestu by se však dohodovacího řízení prakticky nemuseli zúčastnit, a pachatel by byl odsouzen v mnohem kratší době, což by bylo pro oběť bezesporu příjemnější. Ačkoliv je za jednu z priorit trestní justice deklarována ochrana obětí trestných činů, zákonodárce ji v případě dohody o vině a trestu nezohlednil.⁵⁴

Nelze však opomenout ani argument, že využití institutu bude výhodnější pro ty, kteří si mohou zaplatit lepšího obhájce. Tomuto argumentu je bohužel nutné dát za pravdu. Nicméně je zřejmé, že takto jsou zvýhodněni obvinění ve všech podobách trestního řízení. Šlo by tedy pouze o jakési předstírání rovnosti v situacích, kde stejně fakticky není a nebude.⁵⁵

Závěrem lze říci, že zavedení dohody i v případě zvláště závažných trestních činů se jeví jako jedna z nejlepších možností, jak zvýšit procento uzavíraných dohod a institut tak přivést k životu. Je zřejmé, že v případě méně závažné trestné činnosti se státní zástupce vydá cestou odklonu, nebo trestního příkazu, než aby volil administrativně náročnou dohodu o vině a trestu. Prostor pro uplatnění dohody je tak v závažné trestné činnosti, kde se pouze malý podíl pachatelů přizná a státní zástupce se tak může dostat do situace, kdy pro něj bude jednodušší uzavřít s obviněným dohodu, ve které obviněný prohlásí svoji vinu výměnou za mírnější trest. Dohoda o vině a trestu by tak přispěla k odhalování a řešení závažné trestné činnosti. S tím souhlasí i vrchní státní zástupkyně L. Bradáčová⁵⁶ či nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman.⁵⁷ Ostatně i v návrhu na rekodifikaci tr. řádu je jako jediná výjimka, kdy nejde uzavřít dohodu, stanoveno řízení proti uprchlému.⁵⁸ S tím nelze než souhlasit.

3.3 Sjednávání dohody o vině a trestu

Pokud nenastane ani jedna z negativních podmínek, musí být obviněný informován ještě před prvním výslechem o tom, že je možné podat návrh na sjednání dohody o vině a trestu.

⁵³ Příkladem může být aktuální trestní řízení s Radimem Žondrou, který údajně napadl tenistku Kvitovou. Ta se s ním odmítla setkat a byla vyslechnuta mimo soudní síň. Viz HRABAL, Michal. *Kvitová u soudu* [online]. Deník.cz, 5. února 2019 [cit. 19. února 2019]. Dostupné na: < <https://www.denik.cz/krimi/kvitova-u-soudu-kricela-jsem-vsude-byla-spousta-krve-20190205.html> >

⁵⁴ SVRČEK, Lukáš. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 42.

⁵⁵ PASEKOVÁ, Eva. *Dohoda o vině a trestu rozšířená na všechny zločiny včetně vraždy? Obhájci souhlasí, akademici varují* [online]. Česká-justice.cz, 24. ledna 2018 [cit. 3. února 2019]. Dostupné na: < <http://www.ceska-justice.cz/2018/01/dohoda-vine-trestu-rozsirena-vsechny-zlociny-vcetne-vrazdy-obhajci-souhlas-i-akademici-varuji/> >

⁵⁶ *Mafián, který udá své druhy, může vyvážnout bez trestu* [online]. Ct24.cz, 1. září 2012 [cit. 4. března 2019]. Dostupné na: < <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1148923-mafian-ktery-uda-sve-druhy-muze-vyvaznout-bez-trestu> >

⁵⁷ Tisková zpráva Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2018 [online]. Nsoud.cz, 30. ledna 2018 [cit. 4. března 2019]. Dostupné na: < http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/AC36E7632CF978BEC12582250042FD30?openDocument >

⁵⁸ § x29 odst. 8 a contr. Rekodifikace trestního práva procesního [online]. Justice.cz [cit. 5. února 2019]. Dostupné na: < <https://tpp.justice.cz/> >

V poučení musí být obviněný upozorněn na podstatu dohody o vině a trestu a o důsledcích jejího sjednání. Zejména s tím, že se vzdává práva podat odvolání proti rozsudku, ledaže by takový rozsudek byl v rozporu s dohodou o vině a trestu, kterou uzavřel se státním zástupcem, a zároveň se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení. Dále musí být poučen o podmínkách týkajících se rozhodování o nároku poškozeného. Obsah poučení musí být zaznamenán v protokole. Poučení před prvním výslechem má svůj smysl, neboť pokud by obviněný před výslechem nevěděl, že má možnost sjednat dohodu o vině a trestu, zpravidla by zbytečně popíral spáchání daného skutku.⁵⁹

K zahájení dohodovacího řízení je třeba, aby návrh podal obviněný. Nicméně je možné, aby řízení bylo zahájeno i na návrh státního zástupce, tedy *ex officio*. Problém zůstává v absenci novelizace § 166 odst. 3 tr. řádu, který stanovuje policejnímu orgánu možnost, společně s předložením spisu, podat návrh na podání obžaloby, na podmíněné zastavení trestního stíhání, nebo narovnání. Dohoda o vině a trestu však není v tomto ustanovení explicitně zmíněna, nicméně lze dovodit, že státní zástupce není vázán návrhy a doporučeními policejního orgánu, nýbrž může sám rozhodnout, zda přistoupí k podání návrhu na sjednání dohody nebo nikoliv. Na druhou stranu nelze, ani přes absenci tohoto zmocnění v zákoně, vyloučit, aby policejní orgán státnímu zástupci uzavření dohody sám navrhl. Její samotné sjednání je ale plně v gesci státního zástupce.⁶⁰

O návrhu na sjednání dohody o vině a trestu podaný obviněným rozhoduje státní zástupce. Obviněný nemá právní nárok na sjednání dohody a je zcela na uvážení státního zástupce, zda na návrh přistoupí, nebo ne. Pokud se tak nestane, vyrozumí o zamítavém stanovisku obviněného. Ten pak může pouze opakovaně podávat další návrhy, nicméně vůči stanovisku státního zástupce nemá k dispozici žádný opravný prostředek, kterým by se mohl domoci, aby v jeho věci byla sjednána dohoda.⁶¹

Pokud se státní zástupce rozhodl přistoupit ke sjednání dohody o vině a trestu, dle ust. § 175a odst. 2 tr. řádu předvolá k jednání obviněného. O době a místě jednání vyrozumí obhájce obviněného, neboť se jedná o důvod nutné obhajoby. Dále vyrozumí poškozeného, který výslovně neprohlásil, že se vzdává procesních práv, které mu zákon jako poškozenému přiznává. Poškozeného zároveň upozorní na možnost uplatnit nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení (dále jen „náhrada škody“).

⁵⁹ VANTUCH, Pavel. K možnostem sjednání dohody o vině a trestu..., s. 6.

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 2269.

⁶¹ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 35.

Pokud je dohoda písemně a se všemi náležitostmi sjednána, státní zástupce její opis doručí obviněnému, jeho obhájci a poškozenému, pokud včas uplatnil své nároky. Nakonec státní zástupce podá soudu v rozsahu sjednané dohody návrh na schválení dohody o vině a trestu. K návrhu připojí sjednanou dohodu a další písemnosti, které mají význam pro soudní řízení a rozhodnutí. To je v zásadě celý vyšetřovací spis a protokol o jednání o dohodě o vině a trestu.⁶²

Samotná dohoda je koncipována podobně jako žaloba, a to z toho důvodu, aby ji soud mohl jednoduše převzít do odsuzujícího rozsudku.

V případě, že obviněný odmítne jednat o dohodě, státní zástupce pouze o této skutečnosti vyhotoví záznam a dále pokračuje v řádném řízení. K prohlášení viny učiněnému obviněným se v dalším řízení nepřihlíží.

Sjednaná dohoda o vině a trestu musí obsahovat náležitosti, které jsou uvedeny v ust. § 175a odst. 6 tr. řádu a musí být sjednána v písemné podobě

Především musí obsahovat označení státního zástupce, obviněného a poškozeného, pokud byl přítomen a pokud souhlasí s rozsahem a způsobem náhrady škody. Jedná se tedy o označení stran, které mezi sebou dohodu uzavřely. Pokud se poškozený jednání sice zúčastnil, ale nesouhlasí s rozsahem a způsobem náhrady škody, nestává se stranou dohody a není nutné ho v záhlaví dohody označovat. Pokud se poškozený jednání nezúčastnil a státní zástupce jednal za něj, poznamená státní zástupce tuto skutečnost do dohody.

Dohoda též musí obsahovat i datum a místo jejího sepsání. Jedná se o místo, kde došlo ke konsenzu stran, nikoliv např. tam, kde došlo k prvnímu jednání o dohodě.

Další důležitou součástí dohody je popis skutku, pro který je obviněný stíhán, s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání. Dohoda o vině a trestu se musí vztahovat pouze na skutek, pro který je obviněný stíhán a o kterém učinil prohlášení o vině.⁶³

Dále musí státní zástupce skutek obviněného právně kvalifikovat. Právní kvalifikace nemůže být předmětem dohodování, státní zástupce tedy nemůže např. svévolně opomenout přitěžující okolnosti, nebo skutek kvalifikovat tak, aby mohla být obviněnému uložena mírnější sankce. Kvalifikace tak analogicky jako v ust. § 120 odst. 3 tr. řádu musí přesně odpovídat skutku, o kterém se dohoda uzavírá.

Součástí dohody předkládané soudu musí být prohlášení obviněného o vině a dohodnutý druh, výměr a způsob výkonu trestu a jeho rozsah.

⁶² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 2294.

⁶³ Tamtéž, s. 2286-2287.

Kromě výše uvedených obligatorních náležitostí dohoda může fakultativně obsahovat způsob a rozsah náhrady škody, pokud se poškozený řádně a včas přihlásí. Druhou fakultativní náležitostí dohody, kromě způsobu a výše náhrady škody, je ochranné opatření. Zákon předpokládá, že stejně, jako se státní zástupce dohodne s obviněným na trestu (v souladu s trestním zákoníkem), tak se může dohodnout i na ochranném opatření, pokud přichází v úvahu. Výrok o ochranném opatření je následně převzat do odsuzujícího rozsudku soudu. Pokud obviněný nesouhlasí s uložením ochranného opatření, má státní zástupce ještě dvě potencionální možnosti, jak dosáhnout jeho uložení. Prvnímu způsobu musí předcházet splnění zvláštní poučovací povinnosti. Pokud má státní zástupce za to, že jsou splněny zákonné podmínky pro uložení ochranného opatření, musí obviněného upozornit, že je oprávněn podat návrh na ochranné opatření i samostatně postupem dle § 178 odst. 2 tr. řádu. Druhou možnost využije v případě, že důvody pro uložení ochranného opatření vyšly najevo až po podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Státní zástupce zároveň v tomto případě nemusí obviněného předem poučovat, jako je tomu v souvislosti s prvním způsobem.⁶⁴

Nakonec dohoda musí obsahovat podpis státního zástupce, obviněného a obhájce, případně poškozeného, byl-li přítomen sjednávání dohody a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody. Pokud nesouhlasí, není jeho podpis nutný.

3.3.1 Nároky poškozeného

Projednání případných nároků poškozeného tvoří, spolu se stanovením sankce, předmět jednání dohody o vině a trestu. Ve standardním trestním řízení platí, že poškozený může uplatnit své nároky nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování. V případě dohody o vině a trestu se však hlavní líčení nekoná. Poškozený musí dle § 43 odst. 3 tr. řádu návrh učinit nejpozději při prvním jednání o takové dohodě.

K tomu, aby mohl poškozený uplatnit své nároky, byla státnímu zástupci stanovena kromě obecné poučovací povinnosti i poučovací povinnost zvláštní. V § 175a odst. 2 tr. řádu, je stanoveno, že státní zástupce o jednání o dohodě o vině a trestu vyrozumí poškozeného, který výslovně neprohlásil, že se vzdává svých procesních práv, a zároveň ho upozorní na možnost uplatňovat své nároky nejpozději při prvním jednání o dohodě.

Po tomto poučení mohou nastat dvě situace. První spočívá v tom, že se poškozený odmítá osobně setkat s obviněným, nicméně chce uplatnit své nároky. Druhá situace nastane, pokud se poškozený jednání účastnit chce.⁶⁵

⁶⁴ § 175a odst. 4 tr. řádu.

⁶⁵ AULICKÝ, Petr. Dohoda o vině a trestu..., s. 33.

Nejdříve se zaměříme na případ, kdy se poškozený chce vyhnout samotnému setkání s obviněným, nebo kdy se na jednání nedostaví, ačkoliv byl o něm vyrozuměn, a svůj nárok již uplatnil. Státní zástupce se v tomto případě stává zákonným zástupcem poškozeného. Zastoupení se však týká pouze dohody o způsobu a rozsahu náhrady škody. V tomto případě se neuplatní princip oficiality, neboť státní zástupce nesmí po obviněném požadovat více než poškozený nárokuje. Vztah státního zástupce k poškozenému však činí problém, protože potencionálně může zasáhnout do nezávislosti státního zástupce. Ten má povinnost zjišťovat všechny skutečnosti ve prospěch i neprospěch obviněného, je tedy nutné, aby postupoval nezávisle. Další problém, který vyvstal v souvislosti s postavením státního zástupce při sjednávání způsobu a výše náhrady škody, je jeho právní vztah s poškozeným, pokud státní zástupce dostatečně nehájil jeho zájmy. Z důvodu, aby poškozený nečinil nátlak na obviněného pomocí neustálého odmítání výše náhrady škody, stanovil zákonodárce možnost vynechat v dohodě stanovení výše náhrady.⁶⁶ Tato možnost se jeví jako užitečná v případě, že se řádně vyrozuměný poškozený nedostaví na jednání o dohodě o vině a trestu. Státní zástupce by pak v případě, že mu nepodařilo sjednat v dohodě výši náhrady, kterou uplatňoval poškozený, mohl toto ujednání z dohody úplně vynechat. Tím by se vyhnul jak potencionálnímu ohrožení nezávislosti, tak případným nárokům poškozeného vůči své osobě za sjednání příliš nízké reparační. Soud by následně ve veřejném zasedání mohl vyslechnout obviněného a v odsuzujícím rozsudku, kterým schválí dohodu, uvede i výrok o náhradě škody, jejíž výše by vyplývala ze spisového materiálu. Dalším řešením, zřejmě nejméně vhodným, je odkázání poškozeného se svým nárokem k civilnímu soudu. Tato situace by však měla nastat pouze výjimečně, protože z pohledu poškozeného by došlo k nežádoucímu prodloužení doby, ve které by se dočkal reparační za trestný čin.

Pokud se poškozený účastní sjednávání dohody o vině a trestu, vyjádří se přímo ke způsobu a výši náhrady škody. I když trestní řád stanoví státnímu zástupci nad rámec běžných povinností, aby dbal zájmy poškozeného, není vázán jeho vyjádřením ohledně způsobu a rozsahu náhrady.⁶⁷ I v tomto případě tedy mohou nastat nežádoucí situace, např. odkázání s celým nárokem k civilnímu soudu, nebo sjednání nepřiměřeně nízké výše náhrady škody, bez ohledu na vyjádření poškozeného. Bylo by tedy i v tomto případě vhodné upravit právní vztahy v případě, že státní zástupce nedbal na zájmy poškozeného. Nicméně i zde připadá v úvahu

⁶⁶ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 37.

⁶⁷ AULICKÝ, Petr. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 33-34.

postup spočívající v určení způsobu a rozsahu náhrady škody soudem, jak je uvedený v předchozím odstavci, a to v případě, že by v jednání nedošlo ke konsenzu o náhradě škody.

V případě, že se poškozený nepřihlásí se svým nárokem nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu, ztratí možnost tyto nároky v dohodovacím řízení uplatnit.⁶⁸ Nebrání mu to však své nároky v trestním řízení uplatnit, pokud dohoda nebude soudem schválena a věc bude vrácena do přípravného řízení. Poškozený v tomto případě může uplatňovat své nároky, jako kdyby dohodovací řízení neproběhlo.

3.3.2 Dohodnutý trest

Dohodování sankce je jedním z nejdůležitějších atributů sjednávání dohody o vině a trestu, což ostatně vyplývá i z názvu samotného institutu. Trest, který bude sjednán mezi státním zástupcem a obviněným, následně převezme bez úprav soud ve svém odsuzujícím rozsudku.⁶⁹ Sankce proto musí být sjednána zcela v souladu s trestným zákoníkem. Ust. § 175a odst. 6 písm. f) tr. řádu ji specifikuje tak, že je nutné, aby státní zástupce s obviněným sjednal *„druh, výměru a způsob výkonu trestu včetně délky zkušební doby a v případech stanovených trestním zákoníkem délku trestu náhradního, případně upuštění od potrestání, a rozsah přiměřených omezení a povinností v případě, že to trestní zákoník umožňuje a že byly dohodnuty; při dohodě o druhu a výměře trestu státní zástupce přihlédne i k tomu, zda obviněný trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch“*.

Kromě tohoto ustanovení však lze říci, že v české úpravě dohody o vině a trestu zcela chybí jakékoliv provázání procesní úpravy s úpravou hmotněprávní.⁷⁰

Důvodová zpráva sice uvádí, že státní zástupce má možnost využít mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby, to se však nepromítlo do ust. § 39 an. tr. zák.⁷¹

Důvod pro mimořádné snížení, tak jak je stanoven v § 58 odst. 1 tr. zák., může být bez dalšího naplněn pouze v případě, že soud (resp. státní zástupce) má *„vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele za to, že by použití trestní sazby odnětí svobody trestním zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání“*. Použití tohoto ustanovení předpokládá i důvodová zpráva,

⁶⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb.

⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 758.

⁷⁰ LICHNOVSKÝ, Vladimír. K otázce ukládání sankcí v rámci dohody o vině a trestu. *Trestní právo*, 2014, č. 3, s. 6.

⁷¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb.

kteřá uvádí, že při posuzování podmínek pro mimořádní snížení trestní sazby lze prohlášení obviněného o vině zohlednit zejména v rámci poměrů pachatele.

Mimořádné snížení je však dle dikce § 58 tr. zák. vyhrazeno pouze pro uvážení soudu, nikoliv státního zástupce. Pro státního zástupce se tak nebude jednat o jeho běžnou činnost, proto zpravidla možnost mimořádného snížení volit nebude.⁷² Zákonnodárce výslovně nevedl přistoupení obviněného na dohodu jako důvod pro mimořádné snížení trestu, ačkoliv například pro případ spolupracujícího obviněného tuto možnost stanovil. Spolupracující obviněný, stejně jako obviněný, který přistoupí na dohodu o vině a trestu, musí prohlásit svoji vinu, a tím oslabí svoje procesní postavení. Avšak spolupracující obviněný může očekávat mimořádné snížení trestu pod dolní hranici trestní sazby. Obviněný, který přistoupí na dohodu, a prohlásí taktéž svoji vinu, žádné takové zvýhodnění zákonem stanovené nemá.

V současné době je jedinou možností, jak by mohlo dojít legální cestou ke zmírnění trestu obviněného odměnou za přistoupení k dohodě, využití institutu polehčujících okolností. Ačkoliv v ust. § 41 tr. zák. není výslovně uvedeno prohlášení o vině jako polehčující okolnost, bylo by možné použít zejména písmeno „l“ zmíněného ustanovení, které říká, že soud (resp. státní zástupce) jako k polehčující okolnosti přihlédne zejména k tomu, že pachatel napomáhal při objasňování své trestné činnosti. Za objasňování své trestné činnosti lze považovat prohlášení o vině.

Ve prospěch použití polehčujících okolností ke snížení trestu hovoří i povaha výčtu polehčujících okolností. Jedná se o výčet demonstrativní, je tedy možné, aby prohlášení obviněného o vině bylo považováno za polehčující okolnost nepojmenovanou.⁷³

Toto jsou však pouze domněnky, jak by státní zástupce mohl postupovat. Faktem však zůstává, že při posuzování druhu a délky trestu v dohodě soud, dle současné právní úpravy, postupuje, jako kdyby se konalo standardní trestní řízení, a obvinění tak nemají žádnou motivaci přistupovat na sjednání dohody.⁷⁴ Nevýhody, se kterými je spojeno přistoupení na dohodu o vině a trestu, tak nejsou dostatečně vyváženy výhodami pro obviněného, za kterými lze spatřovat zejména mírnější trest. Může tak docházet k situacím, kdy obviněný, který se rozhodl významně oslabit svá procesní práva ve prospěch rychlosti řízení, dostane stejný trest a ve stejné výměře jako obviněný, který na dohodu nepřistoupí a nijak nespolupracuje s OČTŘ. Bylo by tedy vhodné, aby v případě dohody o vině a trestu bylo hmotným právem, v souladu se zásadou *nulla poena sine lege*, stanoveno zvýhodnění obviněného, který na dohodu přistoupí.

⁷² ZAORALOVÁ, Petra. Dohodnutý trest..., s. 40.

⁷³ Tamtéž, s. 39.

⁷⁴ VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu..., s. 252.

Ostatně i Ústavní soud zastává názor, že mírnější, ale rychleji uložená a vykonaná sankce, může mít lepší účinek než sankce, která je sice přísnější, ale předchází ji zdlouhavé trestní řízení.⁷⁵

Proto lze jako návrh *de lege ferenda* doporučit, aby zákonodárce stanovil zcela jasné podmínky, za kterých dojde ke snížení trestu, a přesně specifikoval míru o jakou se trest sníží, pokud obviněný přistoupí na dohodu o vině a trestu. Bylo by vhodné inspirovat se úpravou *Plea Bargaining* v Anglii a Walesu⁷⁶ a stanovit, že uzavření dohody o vině a trestu je důvodem pro mimořádné snížení trestu až o jednu třetinu pod dolní hranici trestní sazby. Ostatně stejná úprava je i na Slovensku.⁷⁷ Do té doby bude pouze nepsaným pravidlem, že obviněnému bude uložen nižší trest, než kdyby na dohodu nepřistoupil a ten tak nebude mít žádné záruky, že se mu přistoupení na dohodu o vině a trestu vyplatí. Toto nepsané pravidlo bude závislé pouze na personálním prvku, tedy osobě státního zástupce.

Pokud se tak nestane, bylo by vhodné, aby zákonodárce alespoň výslovně uvedl učinění prohlášení o vině do výčtu polehčujících okolností, jak navrhuje i většina odborníků.⁷⁸

3.4 Nutná obhajoba

Při sjednávání dohody musí být obviněný zastoupen obhájcem, neboť se jedná o jeden z důvodů nutné obhajoby uvedený v ust. § 36 tr. řádu. Tato podmínka slouží k tomu, aby si obviněný uvědomil všechny následky spojené s přistoupením na dohodovací řízení, resp. aby ho obhájce důsledně informoval o všech výhodách a nevýhodách tohoto institutu, včetně toho, že budou oslabena jeho procesní práva. Pokud by obviněný prohlásil, že odmítá právní zastoupení obhájcem, dohoda by nemohla být uzavřena.⁷⁹

Ke zvýšeným nákladům řízení, které vyvstávají s nutnou obhajobou, důvodová zpráva dodává, že náklady spojené s nutnou obhajobou při sjednávání dohody o vině a trestu by měly být vyváženy očekávaným efektem snížení počtu odvolání proti rozsudku prvoinstančního soudu, neboť schválí-li soud dohodu o vině a trestu, není odvolání proti rozsudku až na výjimky přípustné.⁸⁰

⁷⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04.

⁷⁶ Srov. § 144. Criminal Justice Act 2003 [online]. Legislation.gov.uk, 20. listopadu 2003 [cit. 8. února 2019]. Dostupné na: < https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/pdfs/ukpga_20030044_en.pdf >

⁷⁷ § 39 odst. 4 zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁸ Viz např. ZAORALOVÁ, Petra. Dohodnutý trest..., s. 39; VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu..., s. 252.

⁷⁹ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 35-36.

⁸⁰ Tamtéž.

Povinnost mít v dohodovacím řízení obhájce byla kritizována již od samého počátku zavedení dohody o vině a trestu.⁸¹

Příznivci nutné obhajoby argumentují tím, že je vhodné, aby byl obviněný zastoupen, neboť při jednání se státním zástupcem, jakožto profesionálem, by měl obviněný, laik, nevýhodu. Mohlo by docházet např. k nátlaku na obviněného k uzavření dohody, nebo by si obviněný vůbec neuvědomoval všechny aspekty institutu, třeba že jeho prohlášení nelze využít v dalším řízení, pokud dohoda nebude schválena. Za oslabení procesního postavení obviněného odborníci považují i samotné podání návrhu na sjednání dohody o vině a trestu, pokud bude následně státním zástupcem odmítnut. V tomto případě hrozí, že všechna další tvrzení obviněného se pro soud stanou nedůvěryhodnými, protože pokud obviněný navrhl sjednání dohody, předpokládá se, že byl taktéž připraven uznat svoji vinu, což ve výsledku značně ztěžuje možnost účinné obhajoby. Pokud rozhodnutí soudu o vině či nevině bude postaveno na protichůdných tvrzeních obviněného a poškozeného, lze očekávat, že soudce jako důvěryhodná označí tvrzení poškozeného, tvrzení obviněného naopak označí za nedůvěryhodná.⁸²

Tyto rizika a nevýhody má vyvážit obhájce, který, dle představ zákonodárce, obviněnému poskytuje kvalifikované rady a dbá na to, aby nedocházelo k porušování práv obviněného.

Na druhou stranu je zřejmé, že toto je jeden z důvodů, proč bylo od roku 2012 uzavřeno tak málo dohod.⁸³ Pro státního zástupce bude jednodušší vyřídit věc podáním obžaloby nebo návrhu na potrestání. V tom případě nebude muset zařizovat přibrání obhájce ani ho vždy vyrozumívat o jednání. Nemusel by tedy podstupovat zbytečnou administrativní zátěž, nehledě na to, že dohoda o vině a trestu na státního zástupce oproti podání obžaloby klade i jiné nároky, např. na skutková zjištění, které by jinak po podání obžaloby zjišťoval soud ve fázi dokazování.

Nelze dát za pravdu argumentu, že obhájci budou přesvědčovat obviněné, aby na dohodu přistoupili, když uvidí, že to je pro ně výhodné. Výsledky praxe prokazují, že k tomu nedochází. Taktéž je nutné podotknout, že všechny potenciální problémy, před kterými by měla obviněného chránit právě nutná obhajoba, se stejně tak mohou objevit i ve standartním řízení.⁸⁴ V tom však obviněný chráněn žádným způsobem není.

⁸¹ Srov. BASÍK, Michal. Několik poznámek k dohodě o vině a trestu..., s. 40-43.

⁸² ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 34-35.

⁸³ Srov. ŠČERBA, Filip. *Budoucnost dohody o vině a trestu...*, s. 458-459; VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu..., s. 250.

⁸⁴ ŠČERBA, Filip. *Budoucnost dohody o vině a trestu...*, s. 459; PASEKOVÁ, Eva. *Dohoda o vině a trestu rozšířená na všechny zločiny včetně vraždy? Obhájci souhlasí, akademici varují* [online]. Česká-justice.cz, 24. ledna 2018 [cit. 3. února 2019]. Dostupné na: < <http://www.ceska-justice.cz/2018/01/dohoda-vine-trestu-rozsirena-vsechny-zlociny-vcetne-vrazdy-obhajci-souhlasi-akademici-varuji/> >

Dohoda se tím pádem neuplatňuje v nejrozšířenějších případech kriminality, kterou je ta drobná, kdy jsou obvinění zpravidla zcela insolventní a nemohou si dovolit hradit náklady právního zástupce. V tomto případě pravidlo nutné obhajoby znamená, že náklady na obhajobu hradí státní zastupitelství ze svého rozpočtu, což jistě nezvýší motivaci státních zástupců přistupovat na dohodovací řízení.

Je také nutné podotknout, že ustanovení o nutné obhajobě je v rozporu s posledním vývojem v oblasti nutné obhajoby. Novelou trestního řádu účinnou od 1. 1. 2012 byla zakotvena možnost vzdát se obhájce v případě trestných činů, jejichž horní hranice zákonné trestní sazby přesahuje pět let. Nicméně o půl rok později zákonodárce, namísto toho, aby dál snižoval nebo alespoň ponechal počet případů, při nichž musí být obviněný povinně zastoupen, zavedl institut nutné obhajoby v případě sjednávání dohody o vině a trestu.⁸⁵

Vše výše uvedené tak v důsledku nahrává tomu, že na dohodovací řízení bude přistupováno pouze ve specifických případech a nebude tak v plné míře naplněn účel toho institutu, tedy odbřemenění trestní justice, neboť sjednávání dohody je v současné době administrativně náročné a nevýhodné pro řešení méně závažné kriminality. Závažná kriminalita je naopak vyloučena, neboť dohodu o vině a trestu je možné uzavřít pouze pro přečiny a zločiny.

Lze proto zcela souhlasit s návrhem nového trestního řádu, ve kterém autoři dohodu o vině a trestu neuvedli jako důvod nutné obhajoby.⁸⁶ Vynechání nutné obhajoby, společně s dalšími změnami, by mělo státního zástupce motivovat k uzavírání dohod. Potencionální problémy, které by mohly v souvislosti s absencí obhájce vzniknout, hrozí stejně i u všech ostatních řízení, ve kterých však nutná obhajoba zákonodárcem stanovena není.

⁸⁵ BASÍK, Michal. Několik poznámek k dohodě o vině a trestu..., s. 55-56.

⁸⁶ § 29 odst. 8 a contr. Rekodifikace trestního práva procesního [online]. Justice.cz [cit. 5. února 2019]. Dostupné na: < <https://tpp.justice.cz/> >

4 Řízení před soudem

V případě, že dohoda byla sjednána a státní zástupce podal návrh na schválení dohody o vině a trestu, končí přípravné řízení a nastává řízení před soudem. Nutno na úvod podotknout, že soud má v rámci dohodovacího řízení výrazně menší roli než ve standardním trestním řízení. Je tomu z toho důvodu, že soud neprovádí dokazování, jako je tomu v hlavním líčení, a při svém rozhodování vychází pouze z předložené dohody a spisového materiálu.⁸⁷ Nicméně musí být zachován monopol soudní moci, jak je uveden v čl. 40 odst. 1 LZPS, který stanovuje, že pouze soud smí rozhodovat o vině a trestu za trestné činy. Z toho důvodu má soud i přes oslabení jeho pravomocí v dohodovacím řízení stále poslední slovo. Zákon mu dává široké spektrum možností, jak rozhodnout o návrhu na schválení dohody. Soud je navíc oprávněn iniciovat dohodovací řízení v předběžném projednání obžaloby.⁸⁸

Řízení v soudním stadiu začíná přezkumem předložené dohody předsedou senátu. Ten následně podle obsahu dohody a spisového materiálu rozhodne jedním ze tří způsobů.

První způsob spočívá v tom, že předseda senátu nařídí dle § 314o odst. 1 písm. c) tr. řádu předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Předběžné projednání soud využije v případě, že má pochybnosti, zda věc patří do jeho příslušnosti, nebo pokud je toho názoru, že řízení by mělo být zastaveno, nebo přerušeno, nebo zda není případně vhodnější využít instituty podmíněného zastavení trestního stíhání nebo narovnání. Předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu se od předběžného projednání obžaloby zásadně neliší. Výjimkou je rozhodnutí, kterým soud může odmítnout návrh na schválení dohody. To může učinit pouze z důvodů, uvedených v § 314r odst. 2 tr. řádu, tedy ze stejných důvodů, ze kterých neschválí předloženou dohodu. Věc se pak, jako v případě neschválení návrhu na schválení dohody, vrací zpět do přípravného řízení.⁸⁹

Druhou možností, kterou soudce disponuje, je odmítnutí návrhu na schválení dohody dle § 314o odst. 1 písm. b) tr. řádu. Tato možnost přichází v úvahu, pokud při sjednávání dohody došlo k závažným procesním vadám, zejména neměl-li obviněný obhájce, nicméně platí, že soud může návrh odmítnout ze stejných důvodů, pro které dohodu neschválí ve veřejném zasedání.

Pokud předseda senátu nerozhodne ani o nařízení předběžného projednání návrhu na schválení dohody, ani nerozhodne o odmítnutí návrhu, nařídí veřejné zasedání, ve kterém bude

⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 759.

⁸⁸ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 44-45.

⁸⁹ AULICKÝ, Petr. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 34.

rozhodováno o samotném návrhu dohody postupem dle ust. § 314q tr. řádu. Zasedání je podobné hlavnímu líčení, kromě několika výjimek. Předně se oproti hlavnímu líčení nekoná dokazování. Soud může pouze vyslechnout obviněného a opatřit si vysvětlení, pokud to považuje za potřebné. Poté, co byl k veřejnému jednání předvolán obviněný a vyrozuměni státní zástupce, poškozený a obhájce obviněného, přednese státní zástupce návrh na schválení dohody. Následně předseda senátu vyzve obviněného, aby se k návrhu vyjádřil, a dotáže se jej, zda rozumí sjednané dohodě, zejména skutkové části, jaká je kvalifikace jeho skutku a jaké sazby za tento trestný čin zákon stanovuje. Dále zda prohlášení o vině učinil svobodně a bez nátlaku a zda se mu dostalo náležitého poučení o nutné obhajobě. Nakonec se obviněného zeptá, zda jsou mu známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu, zejména, že tím dojde k oslabení jeho procesních práv, které by jinak měl, kdyby na dohodu nepřistoupil.

Poté, co se vyjádří obviněný, je vyzván poškozený, pokud je přítomen, aby se vyjádřil ke svým nárokům.

Předseda senátu rozhoduje o dohodě jako celku a je vyloučeno, aby některou z částí dohody pozměnil, či dokonce zcela vyloučil. Na rozdíl od standartního řízení je tak vázán např. právní kvalifikací skutku. Pokud poškozený v jednání o dohodě nesouhlasil s výší nebo způsobem náhrady škody, a tím pádem nepřipojil k dohodě ani svůj podpis, může přesto soud v odsuzujícím rozsudku stanovit povinnost obviněnému nahradit škodu. Soud tak může učinit pouze, pokud se poškozený včas a řádně přihlásil se svým nárokem a pokud je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Důkazy zjistí soud ze spisového materiálu, případně výslechem obviněného, neboť dokazování jako takové před soudem neprobíhá.⁹⁰

Pokud soud dohodu schválí odsuzujícím rozsudkem, převezme do něj znění schvalované dohody. Poté, co rozsudek nabude právní moci, má schválená dohoda stejné účinky jako odsuzující rozsudek soudu vydaný ve standartním trestním řízení.⁹¹

Pokud soud s předloženou dohodou nesouhlasí, má dvě možnosti. Buď dohodu z taxativně uvedených důvodů uvedených v § 314r odst. 2 tr. řádu neschválí, nebo ze stejných důvodů oznámí své výhrady státnímu zástupci a obviněnému a umožní jim, aby mu navrhli dohodu novou. K tomu jim stanoví lhůtu a odročí za tím účelem veřejné zasedání. Pokud soudu nebude předložena nová dohoda ve stanovené lhůtě, soud pokračuje, jako kdyby dohodu neschválil. To znamená, že vrátí věc zpět do přípravného řízení. První případ, kdy soud dohodu neschválí, nastává, pokud je dohoda nesprávná z hlediska souladu se zjištěným skutkovým

⁹⁰ § 314r odst. 4, § 228 odst. 1, 314q odst. tr. řádu; srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 3679-3680.

⁹¹ ŠÁMAL, Pavel, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní...*, s 760.

stavem a s právní kvalifikací věci. Dále pak, pokud je navržená dohoda nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska druhu a výše navrženého trestu nebo ochranného opatření. Předposledním důvodem je nesprávnost dohody z hlediska způsobu a rozsahu náhrady škody. Poslední případ, kdy soud dohodu neschválí, nastane v případě, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu. Tyto důvody budou podrobněji rozebrány v následujících podkapitolách.

Nutné je však zmínit ještě možnost zpětvzetí návrhu na schválení dohody. § 314o odst. 5 tr. řádu dává tuto možnost pouze státnímu zástupci, a to až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě. Předmětné ustanovení však nezmiňuje obviněného, ačkoliv ten by měl touto možností disponovat také.⁹² Kdyby obviněný tuto možnost neměl, došlo by k popření principu dohody o vině a trestu jako alternativy ke standartnímu trestnímu řízení. Pokud si obviněný může svobodně zvolit, zda přistoupí na tuto alternativu, měl by stejně tak mít možnost z ní svobodně odstoupit. Bylo by tak vhodné do budoucna upravit, do jaké fáze jednání by mohl obviněný od dohody odstoupit. Nová úprava by měla zohlednit možnost zneužití institutu odstoupení obviněným, který chce pouze zpomalit trestní řízení, neboť po zpětvzetí se věc vrací zpět do přípravného řízení. Ještě před tím, než by byla dohoda sjednána, mohl by obviněný jednostranně odstoupit od dohody. To by bylo zcela v souladu se zásadou rovnosti stran a odstoupením od dohody by nedošlo k výraznému zpomalení řízení, protože by se stále nacházelo ve fázi přípravného řízení. Pokud by však už dohoda byla sjednána a předložena soudu, odstoupení od dohody by mělo být podmíněno souhlasem soudu. Ten by, na rozdíl od státního zástupce, jako jediný mohl garantovat nestrannost a nezávisle posoudit, zda má obviněný pro odstoupení dostatečně vážný důvod, nebo tak činí pouze za účelem prodloužení řízení. Vážným důvodem by mohlo být např. pokud by obviněný byl sice řádně poučen, co všechno obnáší sjednání dohody o vině a trestu, ale ve veřejném zasedání by vyšlo najevo, že podstatu dohody zcela nepochopil. Nebo při přistoupení k dohodě a v průběhu jejího uzavírání byl natolik rozrušen, že nedokázal posoudit důsledky sjednání dohody.

Možnosti opravných prostředků v řízení před soudem jsou velmi omezeny a bude jim věnována samostatná podkapitola.

⁹² Viz ŠÁMAL, Pavel, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní...*, s 758-759; ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 44-45; KRÁL, Vladimír. *Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. Právní rozhledy*, 2008, č. 20, s. II.

4.1 Dohoda o vině a trestu v rámci předběžného projednání obžaloby

Dohodu o vině a trestu je možné sjednat i po podání obžaloby. § 186 písm. g) tr. řádu stanovuje, že „*předseda senátu nařídí předběžné projednání obžaloby, má-li za to, že vzhledem k okolnostem případu by bylo vhodné sjednání dohody o vině a trestu, zejména navrhl-li takový postup státní zástupce nebo obviněný*“.

Je tedy nutné, aby předseda senátu měl důvodné přesvědčení, že sjednání dohody o vině a trestu je v konkrétním případě vhodné. Podmínkou není, aby tuto možnost navrhl státní zástupce, nebo obviněný. Předseda senátu k tomuto přesvědčení může dospět i bez návrhu.⁹³

K tomuto přesvědčení může dospět, zejména pokud se již na počátku hlavního líčení jeví jako vysoce pravděpodobné, že bude třeba provádět velmi rozsáhlé dokazování a hlavní líčení bude třeba několikrát odročovat. V tomto případě by bylo vhodné, aby navrhl uzavření dohody o vině a trestu, protože ta by mohla výrazně urychlit řízení.

Pokud si obviněný uvědomí až po podání obžaloby, že výhodnější postavení by měl v případě uzavření dohody o vině a trestu, může prostřednictvím svého obhájce podat návrh na nařízení předběžného projednání žaloby a k tomuto návrhu připojit důvodné argumenty, které budou způsobilé přesvědčit předsedu senátu k nařízení předběžného projednání obžaloby dle § 186 písm. g) tr. řádu. Obviněný taktéž může možnost podání návrhu na zahájení předběžného projednání žaloby využít v případě, že státní zástupce jeho podnět na sjednání dohody o vině a trestu odmítne, a to bez ohledu na důvody. Využití této alternativy je pro obviněného praktické i pokud nesouhlasil s navrženou dohodou o vině a trestu, tedy například pokud došel k názoru, v rozporu s důkazy, že dojde k zastavení řízení a po vyrozumění o podání obžaloby a nahlédnutí do spisu zjistí, že pro něj bude spíše výhodnější uzavřít dohodu. Dále tento institut obviněný využije v případě, že odmítl prohlásit v předchozím řízení, že se cítí být vinen, ačkoliv dodatečně projeví přání učinit toto prohlášení a naplnit tak podmínky pro uzavření dohody o vině a trestu.⁹⁴

Předseda senátu následně nařídí předběžné projednání žaloby, má-li za to, že by bylo vhodné pokusit se sjednat dohodu o vině a trestu. V neveřejném zasedání „*soud zjistí stanovisko obviněného a státního zástupce ke sjednání dohody o vině a trestu*“. „*Vyjádří-li se státní zástupce a obviněný, že mají zájem jednat o dohodě o vině a trestu, stanoví soud státnímu*

⁹³ VANTUCH, Pavel. Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*, 2011, č. 9, s. 9.

⁹⁴ VANTUCH, Pavel. K možnosti sjednat dohodu o vině a trestu po podání obžaloby. *Trestní právo*, 2013, č. 9-10, s. 10.

*zástupci přiměřenou lhůtu k podání návrhu na schválení takové dohody.*⁹⁵ Je však nutné zdůraznit, že v žádném případě návrh na sjednání dohody o vině a trestu nepodává soud. K návrhu je vždy oprávněn pouze státní zástupce a obviněný, neboť soud pak sjednanou dohodu schvaluje.

Tato možnost však není pro státního zástupce nikterak lákavá.⁹⁶ V případě, že již má všechny podklady nutné pro obžalobu, nebude mít motivaci vzít žalobu zpět a řízení tak vrátit zpět do přípravného řízení, ve kterém by sjednal administrativně náročnou dohodu o vině a trestu. Je pro něj výhodnější se buď vyjádřit tak, že dohodu schválit nechce, anebo nechat propadnout lhůtu, kterou mu soud stanovil pro sjednání dohody. V obou případech soud musí následně nařídit hlavní líčení ve věci.

Lepším způsobem by bylo zavedení možnosti sjednat dohodu přímo před soudem. Stejného názoru jsou např. i prof. Jelínek či JUDr. Vicherek.⁹⁷ Pokud by soud došel v hlavním líčení k názoru, že se uzavření dohody jeví jako vhodné řešení, mohl by tuto možnost navrhnout a za tím účelem by si vyslechl stanovisko obviněného, státního zástupce a případně poškozeného. V případě, že by stanoviska byla kladná, soud by na nezbytnou dobu přerušil jednání za účelem sjednání dohody o vině a trestu mimo hlavní líčení, případně by hlavní líčení odročil.⁹⁸

4.2 Nesoulad se skutkovým stavem a právní kvalifikací věci

Aby nebyla zcela popřena úloha soudu v dohodovacím řízení, zákon mu dává možnost neschválit dohodu, pokud bude dohoda nesprávná z hlediska souladu se skutkovým stavem. Společně s nesprávným zjištěním skutkového stavu jde ruku v ruce i problém nesprávné právní kvalifikace. Nepřiměřenost, která je uvedena taktéž v ustanovení § 314r odst. 2 tr. řádu, je nutno vnímat pouze s ohledem na druh a výši navrženého trestu, případně na výši náhrady škody, nikoliv však s ohledem na zjišťování skutkového stavu a na další důvody uvedené v předmětném ustanovení.⁹⁹

Nesprávnost z hlediska skutkového stavu nastává zejména tehdy, nejsou-li splněny základní podmínky uzavření dohody o vině a trestu uvedené v § 175a tr. řádu. Ty nejsou splněny, pokud výsledky vyšetřování dostatečně neprokazují, že se se stal skutek, skutek je

⁹⁵ § 187 odst. 4 tr. řádu.

⁹⁶ BASÍK, Michal. Několik poznámek k dohodě o vině a trestu..., s. 57.

⁹⁷ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení..., s. 22; VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu..., s. 251.

⁹⁸ VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu..., s. 251.

⁹⁹ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 46.

trestným činem a spáchal jej obviněný, a pokud jsou důvodné pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného o vině. Obě dvě tyto podmínky úzce souvisí s problematikou dokazování, resp. s problematikou omezení zásady materiální pravdy, což má pomoci zrychlení trestního řízení a jedná se o jeden ze znaků dohody o vině a trestu. Je tedy otázkou, jaká míra pochybností musí nastat, aby soud dohodu neschválil. Ačkoliv esencí dohody o vině a trestu je právě skutečnost, že státní zástupce se s obviněným dohodne jak na trestu, tak na případných nárocích poškozeného, a obviněný se na oplátku vzdá plnohodnotného prokázání skutečností, které by se jinak dělo v hlavním líčení, nelze zcela abdikovat na zásadu materiální pravdy, jakožto jednu z nejdůležitějších zásad ovládajících trestní řízení. V opačném případě by docházelo k tzv. obchodu se spravedlností, před kterou varuje prof. Musil nebo doc. Ščerba.¹⁰⁰

Na druhou stranu je však nežádoucí, aby soud dohodu neschválil z důvodu jakékoliv, ať již sebemenší pochybnosti o nesouladu dohody se skutkovým stavem, neboť jak již bylo řečeno výše, samotný institut stojí na tom, že dokazování nebude prováděno v takové míře, jako v případě standartního trestního řízení. Soud by tak dohodu neměl schválit pouze ze závažných důvodů, např. pokud je zjevný nesoulad mezi spisovým materiálem a předloženou dohodou.¹⁰¹

Stručně řečeno lze shrnout, že není možné, aby soud přehlížel zjevné mezery v práci OČTŘ, avšak je nutné si připustit, že dohoda o vině a trestu zasahuje do zásady materiální pravdy, a bylo by proti její podstatě, aby soud dohodu neschválil z důvodu jakékoliv nepodstatné věcné nesprávnosti.¹⁰²

Se zjišťováním skutkového stavu bezprostředně souvisí i právní kvalifikace trestní věci. Soud je vázán předloženou dohodou, tudíž i právní kvalifikací, kterou dohoda musí obsahovat. Na rozdíl od standartního trestního řízení nemůže soud právní kvalifikaci na základě svého posouzení měnit.¹⁰³

Nesprávná právní kvalifikace může nastat v případě, že skutek, uvedený v návrhu dohody, naplnil skutkovou podstatu jiného trestného činu, než který navrhuje státní zástupce. Častěji však může docházet k tomu, že nebyla zohledněna všechna ustanovení tr. zákoníku, která připadají v úvahu. Těchto chyb může být celá řada. Ať už se jedná o chybně stanovené účastenství, či stádium spáchání činu nebo souběh činů, následek by měl být vždy stejný, a to neschválení dohody soudem.

¹⁰⁰ Viz MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení..., s. 21-22; ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 45.

¹⁰¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 3681.

¹⁰² ŠÁMAL, Pavel, KUČTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 760.

¹⁰³ Viz § 175a odst. 6 písm. d) a § 220 odst. 3 tr. řádu.

Jiná situace však nastane, když soud dospěje k názoru, že skutek popsany v návrhu na schválení dohody by neměl být posuzován jako trestný čin. To je možné v případě, že nebyl naplněn některý z formálních znaků trestného činu, nebo by z důvodu subsidiarity trestní represe bylo vhodnější skutek kvalifikovat jako správní delikt, přestupek či kárné provinění.¹⁰⁴ Pokud tato situace nastane, zákon soudu umožňuje, aby rozhodl stejně, jako v předběžném projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

V kontinentálním právním systému není akceptovatelné, aby soud zcela vědomě rozhodoval v rozporu se zjištěným skutkovým stavem.¹⁰⁵ V opačném případě by byla zcela popřena zásada rovnosti občanů před zákonem.¹⁰⁶

Lze tedy shrnout, že soud nesmí tolerovat zjevné a podstatné mezery ve skutkových zjištěních, to znamená, že pokud nebudou dostatečně objasněny relevantní skutkové okolnosti, soud dohodu neschválí. Taktéž soud nesmí připustit, aby docházelo k nerovnosti před zákonem tím způsobem, že skutek obviněného by byl kvalifikován jinak (zejména mírněji) pokud by přistoupil na dohodu, než kdyby na ni přistoupit odmítl.¹⁰⁷ O to důležitější je, aby do budoucna byla možnost neschválit dohodu pro neúplně zjištěný skutkový stav výslovně stanovena zákonem a nedocházelo tak k pochybnostem.

4.3 Nepřiměřenost trestu či ochranného opatření

Druhý z důvodů, pro které soud předloženou dohodu neschválí, je nepřiměřenost druhu a výše trestu, který je navrhován v předložené dohodě. Trest, který je předmětem dokazování, musí být v souladu s hmotnými ustanoveními trestního zákoníku, které se týkají trestání. Hlavním hlediskem, dle kterého bude posuzován trest, je tedy stejně jako ve standartním trestním řízení účel trestu a jeho společenská závažnost. To však nekoliduje s podstatou dohody o vině a trestu. Motivací pro uzavření dohody ze strany obviněného bude totiž především mírnější trestní postih.¹⁰⁸ Nastává tedy otázka, jak by soud měl posuzovat přiměřenost, resp. nepřiměřenost sjednaného trestu.

Současná úprava výslovně nestanovuje, jak by měl být obviněný, který přistoupí na dohodu se státním zástupcem, honorován. Soud bude nejdříve zkoumat, zda má sjednaný trest vůbec oporu v zákoně. Pokud dojde k názoru, že nikoliv, dohodu neschválí. Složitější situace nastává v případě, že sjednaný trest sice je v souladu se zákonem, nicméně státní zástupce se

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 3682.

¹⁰⁵ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 46-47.

¹⁰⁶ Srov. MUSIL, Jan. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení...*, s. 20.

¹⁰⁷ ŠČERBA, Filip. *Budoucnost dohody o vině a trestu...*, s. 451-464.

¹⁰⁸ ŠÁMAL, Pavel, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 760.

dle názoru soudu odchýlil od některých zásad trestání. Např. státní zástupce špatně přihlédl k dosavadnímu způsobu života pachatele, nebo nesprávně přihlédl k účinkům a důsledkům, které lze očekávat od trestu pro jeho budoucí život. Soud by v tomto případě měl posoudit o jak závažný exces se jedná. Pokud dojde k tomu, že se jedná o závažnou chybu státního zástupce, měl by si být vědom svého postavení jakožto jediného orgánu, který má právo rozhodovat o vině obviněných, a předloženou dohodu neschválit, nebo oznámit své výhrady státnímu zástupci. Pokud však soud dospěje k tomu, že státní zástupce posoudil správně všechny aspekty, které zákon předepisuje, a trest je mírnější jen z toho důvodu, že obviněný přistoupil na dohodu a usnadnil tak práci OČTŘ a mírnější trest je sjednán za „odměnu“, měl by dohodu schválit. V opačném případě by obvinění ztratili jakoukoliv motivaci přistupovat na dohodu.

S tímto problémem úzce souvisí absence hmotněprávní úpravy trestání v případě dohody o vině a trestu. Nelze opomíjet výhrady kritiků, že výsledkem trestního řízení, bez ohledu na to, v jaké formě proběhlo, by měla být vždy tzv. materiální spravedlnost.¹⁰⁹ Pokud však bude obviněný honorován za přistoupení k dohodě o vině a trestu výměnou za oslabení jeho procesních práv, navzdory chybějící hmotněprávní úpravě, bude materiální spravedlnost ohrožena.¹¹⁰

Absence řádného řízení s hlavním líčením a dokazováním by měla být vyvážena rychlejším, a tím pádem i efektivnějším řízením, ve kterém bude obviněný odsouzen. To může mít pozitivní vliv na vnímanou účinnost trestu, na jeho individuální i generální prevenci.¹¹¹

Lze konstatovat, že ve věci přiměřenosti sjednaného trestu nepanuje jasná shoda. Nicméně se lze přiklonit k tomu názoru, že zmírnění trestu v souvislosti s dohodou o vině a trestu je přijatelné. Ačkoliv mohou nastat situace, kdy výsledek dohodovacího řízení bude záviset z určité míry na vypočítavosti, či vyjednávacích schopnostech obviněného, nebo případně i na dalších mnoha faktorech, v praxi však už k tomu delší dobu dochází.¹¹² Bude tak úlohou státního zástupce ve fázi vyjednávání, aby vzal v potaz jak všechny okolnosti související s předmětným skutkem, tak povahu institutu dohody o vině a trestu, a určil tak vhodný trest. Ještě důležitější úlohu bude mít soud, který figuruje jako určitá pojistka toho, aby v případě excesu státního zástupce, tedy nepřiměřenosti navrhnutého trestu s ohledem na všechny okolnosti, dohoda nebyla schválena a nedošlo tak k porušení zásad pro ukládání trestů.

¹⁰⁹ Srov. MUSIL, Jan. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení...*, s. 15.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 52-53.

¹¹² Tamtéž.

Jak již bylo v této práci uvedeno, řešením tohoto problému je zavedení jasných hmotněprávních podmínek, které by stanovily, za jakých okolností a jak je možné snížit trest obviněnému, který přistoupil na sjednání dohody.

4.4 Nesprávné stanovení výše a způsobu náhrady škody

Soud dohodu nechválí v případě, že je předložená dohoda nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody. Jak uvádí důvodová zpráva a jak vyplývá z aktuální úpravy dohody o vině a trestu, důraz je kladen na případné nároky poškozeného. Ten musí být vyrozuměn o jednání, ve kterém je dohoda schvalována, a o možnosti přihlásit se se svými nároky nejpozději na tomto jednání. Pokud se jednání účastní, je možné, aby se společně se státním zástupcem a obviněným dohodnul na výši a způsobu náhrady škody. Pokud se poškozený jednání neúčastí, ale svůj nárok řádně přihlásil, zastupuje ho při dohodování státní zástupce a může způsob i výši náhrady škody dohodnout za něj. Zákon stanovuje v § 175a odst. 5 tr. řádu státnímu zástupci, aby při sjednávání dohody dbal na zájmy poškozeného.

Situace, kdy je dohoda z hlediska výše a způsobu náhrady škody nesprávná, nastává v případě, že státní zástupce zcela opominul nároky poškozeného. To může spočívat v procesních vadách. Zejména pokud státní zástupce poškozeného vůbec nepředvolá k jednání o dohodě o vině a trestu, případně ho nepoučí o tom, že své nároky může uplatnit nejpozději při prvním jednání.¹¹³

Může však nastat situace, kdy poškozený byl řádně poučen a se svým nárokem se přihlásil, ale státní zástupce špatně aplikoval normy občanského práva týkající se závazků ze zákona nebo špatně posoudil skutkový stav. Jedná se především o případy, kdy poškozenému byla přiřknuta náhrada škody ve výši, která je ve zjevném rozporu se škodou, případně újmou nebo bezdůvodným obohacením, ke kterému ve skutečnosti došlo. Může se však stát, že poškozený nebude mít nárok na náhradu škody vůči obviněnému, nýbrž např. vůči svému zaměstnavateli. Pokud by tyto okolnosti nebyly vzaty soudem v potaz, mohlo by docházet k vydírání ze strany poškozeného, zejména pokud by poškozený věděl, že obviněný je majetný, a i zvýšená náhrada škody by mu za sjednání dohody se státním zástupcem stála.

Kromě výše uvedeného se může stát, že poškozený se jednání o dohodě účastní, řádně přihlásí svůj nárok, ale nedojde ke konsenzu ohledně výše a způsobu náhrady škody. Pokud se poškozený jednání neúčastní, ale svůj nárok přihlásí, nastává obdobná situace v případě, že

¹¹³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 3683.

státní zástupce, který jedná za poškozeného, nesjedná výši a způsob náhrady škody v souladu s představou poškozeného.

Soud má tři možnosti, jak o dohodě v souvislosti s náhradou škody rozhodnout. Pokud dospěje k tomu, že náhrada škody byla určena nesprávně, nebo nepřiměřeně, případně nebyla určena vůbec, může o ní sám rozhodnout, pokud je skutkový stav spolehlivě prokázán důkazy ve spise, či jinak vyplývá ze spisového materiálu.

V souladu s ust. § 229 tr. řádu může soud poškozeného odkázat s jeho nároky na občanskoprávní řízení. K těmto situacím by však mělo docházet pouze výjimečně, protože by tak byla negována snaha na racionalizaci trestní justice, ke které má dohoda o vině a trestu mimo jiné přispět.¹¹⁴

Poslední možností soudu, jak rozhodnout, je neschválení dohody. Nicméně vzhledem k tomu, že má možnost rozhodnout sám o náhradě škody, či případně poškozeného s jeho nároky odkázat na občanskoprávní řízení, měl by soud této možnosti využít pouze jako *ultima ratio*.

4.5 Závažné porušení práv obviněného

Možnost neschválit dohodu, pokud bude zjištěno, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu, dává soudu k dispozici významný nástroj sloužící k ochraně práv obviněného. Zákonodárce se zřejmě snažil alespoň částečně potlačit hlasy kritiků institutu, kteří se obávají např. toho, že na obviněného bude vyvíjen nátlak, aby přistoupil na dohodu, a obecně příliš silné role státního zástupce.¹¹⁵ Soudu je přidělena široká škála možností, proč dohodu neschválit.

Jediný důvod pro neschválení, který je výslovně uveden v zákoně, je, pokud obviněný neměl při sjednávání dohody o vině a trestu obhájce.¹¹⁶

V souvislosti s nutnou obhajobou soud zkoumá, zda nedošlo k jiným zásahům do práva na obhajobu. Jedná se např. o znemožnění nahlédnutí do spisu, v důsledku čehož nemohou obviněný a jeho obhájce dostatečně posoudit své další možnosti obhajoby, případně učinit kvalifikovaný a informovaný souhlas s dohodou o vině a trestu.¹¹⁷

¹¹⁴ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 10.

¹¹⁵ MUSIL, Jan. *Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení...*, s. 18.

¹¹⁶ Viz § 314o odst. 1 písm. b) tr. řádu.

¹¹⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 3684.

Soud však není omezen pouze na ověřování splnění podmínky nutné obhajoby, ale má i důležitou úlohu spočívající ve zjišťování, zda obviněný dohodu uzavřel bez nátlaku státního zástupce, zda byl dostatečně poučen o všech následcích uzavření dohody a uvědomuje si je.¹¹⁸

Zákon se výslovně zmiňuje pouze o závažných porušeních práv obviněného, ale už neuvádí jako důvod neschválení dohody i další závažné procesní vady. Uvádí je pouze jako důvod pro odmítnutí návrhu na schválení dohody dle § 314o odst. 1 písm. b) tr. řádu. Není tedy výslovně stanoveno, jak má soud postupovat, pokud tyto závažné procesní vady budou zjištěny až ve veřejném zasedání. Za takovou procesní vadu můžeme považovat situaci, kdy byl návrh dohody o vině podán pro skutek, pro který ještě nebylo zahájeno trestní stíhání. Právo obviněného porušeno nebylo, ale došlo k závažné procesní vadě. Na místě je použití analogie a soud tak dohodu neschválí z důvodu § 314r odst. 2 tr. řádu.¹¹⁹

K tomu, aby soud zjistil porušení práva obviněného, případně zda došlo k závažným procesním vadám, vyzve předseda senátu během veřejného zasedání obviněného, aby se k dohodě vyjádřil. Z obsahu tohoto vyjádření, ve spojení se spisovým materiálem, by měl soud být schopen dojít k názoru, zda k porušení došlo, či nikoliv. Obava zákonodárce ze zneužívání institutu dohody státními zástupci vyústila v ust. § 314q odst. 5 tr. řádu. Soudu je stanovena možnost provést výslech obviněného a případně tak objasnit, zda je řízení stíženo závažnými procesními vadami, případně zda došlo k závažnému porušení práv obviněného. Je tedy kladen velký důraz na důslednost soudu, který může odhalit tyto vady a dohodu proto neschválit.

4.6 Opravné prostředky v soudním řízení

Opravné prostředky jsou, na rozdíl od standartního řízení, velmi omezené. Odvolání je možné pouze v případě, pokud rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, která byla soudu předložena.

Ust. § 175a odst. 6 tr. řádu taxativně stanovuje náležitosti dohody. Jedná se zejména o popis skutku, právní kvalifikace a druh trestu. Soud se nesmí jakýmkoliv způsobem odchýlit od předložené dohody, například tím, že skutek kvalifikuje jinak, nebo uloží jiný trest, než byl sjednán mezi státním zástupcem a obviněným. Pokud se tak stane, je to důvod pro odvolání. To může podat jak státní zástupce, tak obviněný, případně ve prospěch obviněného i jeho příbuzní v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh.¹²⁰

¹¹⁸ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 54.

¹¹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář...*, s. 3684.

¹²⁰ Viz § 247 odst. 2 tr. řádu.

V případě nesprávného výroku o náhradě škody může podat odvolání i poškozený, který včas a řádně uplatnil své nároky. To však pouze za předpokladu, že nesouhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody, o kterém soud rozhodl v odsuzujícím rozsudku.¹²¹ Problém nastává v případě, že se s poškozeným nepodařilo v dohodě sjednat výši a způsob náhrady škody, a soud v odsuzujícím rozsudku postupoval dle ust. § 228 tr. řádu. V tomto případě se jedná o rozhodnutí, které doc. Ščerba výstižně označuje jako „*rozhodnutí dva v jednom*“. Prvním rozhodnutím je to, kterým soud schválil dohodu, druhým pak rozhodnutí o výši a způsobu náhrady škody.¹²² Ust. § 245 odst. 1 tr. řádu však výslovně nezmiňuje možnost podat odvolání i proti relativně samostatnému rozhodnutí o náhradě škody. Tuto možnost je však možné dovodit, a to hned ze dvou důvodů. Zaprvé, pokud není nárok poškozeného řešen v samotné dohodě a soud přesto rozhodně o tomto nároku postupem dle § 228 tr. řádu (ačkoliv zákon to připouští), je toto rozhodnutí v rozporu s dohodou a poškozený tím pádem může podat odvolání. Za druhé je možné považovat rozhodnutí o náhradě škody postupem dle § 228 tr. řádu za nezávislé na zbytku dohody o vině a trestu. Tím pádem se jedná o samostatný výrok, a je tedy i samostatně napadnutelný.¹²³

Obecně lze říci, že v souladu s cílem dohody o vině a trestu zrychlit trestní justici, jsou výrazně omezena práva účastníků na podání opravných prostředků. Lze však polemizovat, jestli tato práva nebyla omezena až příliš. Vzhledem k tomu, že soud je vázán předloženou dohodou, a kromě výsledku obviněného neprovádí dokazování, není možné vyloučit, že v řízení může docházet k pochybením. Je také možné, že o dohodě bude rozhodovat nesprávně obsazený soud či vyloučený soudce. Žádné z těchto závažných procesních pochybení však není *de lege lata* důvodem k odvolání, neboť nelze říci, že by byla v nesouladu s předloženou dohodou. Do budoucna by tedy bylo vhodné, aby zákonodárce rozšířil důvody pro odvolání. Těmito dalšími důvody by měly být procesní vady, které se staly v průběhu řízení, a závažné porušení práv obviněného. Pokud se tak nestane, může to pro obviněné, kteří uvažují nad uzavřením dohody o vině a trestu působit jako další demotivující prvek. Není totiž možné zajistit, aby k těmto chybám v řízení nedocházelo jinak, než že dohodovací řízení a řízení před soudem prvního stupně bude podrobena kontrole druhé instance.

¹²¹ Viz § 245 odst. 1 tr. řádu.

¹²² ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu...*, s. 42-43.

¹²³ Tamtéž.

Odvolací soud bude omezen těmito odvolacími důvody a nebude muset provádět rozsáhlé dokazování, tudíž by nemělo docházet k závažnějším průtahům v řízení, jako v případě odvolání ve standardním řízení.¹²⁴

¹²⁴ Průměrná délka odvolacího řízení v roce 2017 byla necelých 5 měsíců. Ale např. v případě trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti se jednalo až o 569 dní. Viz Statistický list trestní pro rok 2017. *Přehled o průměrných délkách odvolacího řízení* [online]. Cslav.justice.cz, 2. dubna 2018 [cit. 20. února 2019]. Dostupné na: < <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html> >

5 Komparace *Plea Bargaining* v Anglii a Walesu a dohody o vině a trestu

V rámci této práce je popisována pouze právní úprava Anglie a Walesu, jakožto jednoho ze tří právních systémů Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

V Anglii a Walesu byl vedle standartního trestního řízení převzat institut *Plea Bargaining*¹²⁵, který obecně trestnímu právu v angloamerickém právním systému v současné době dominuje, a standartní řízení s porotou je využíváno pouze v malém počtu případů. Stojí však za poznámku, že v Anglii bylo po dlouhou dobu toto dohodovací řízení veřejným tajemstvím. Odborníci sice už dlouhou dobu věděli, že proces dohodování o vině a trestu delší dobu v trestním řízení probíhá, ale oficiální vyjádření se k tomu stavila vždy negativně. Až v roce 1977 došlo k oficiálnímu potvrzení tohoto institutu. Stejně jako v České republice byl tento institut považován za kontroverzní. Oficiální potvrzení bylo proto učiněno až v souvislosti se zveřejněním odborné studie, která obhajovala *Plea Bargaining* jako prvek, který neodmyslitelně patří k anglickému trestnímu řízení.¹²⁶

V anglickém právu je základní pojetí tohoto institutu podobné českému. Jeho podstata spočívá v tom, že *Crown Prosecutor*¹²⁷ nabídne obviněnému mírnější trest výměnou za to, že se obviněný přizná k činu a vzdá se svých práv na projednání věci ve standartním trestním řízení.¹²⁸

Co se však zásadně liší od českého pojetí dohody o vině a trestu je anglické rozdělení dohodovacího řízení na tři formy. Dohodování o vznesených obviněních, o skutkových okolnostech a dohodování o trestu.

5.1 Dohodování o vznesených obviněních

Tato forma *Plea Bargaining* spočívá v tom, že pokud je obviněný stíhán za více skutků, může se s ním veřejný žalobce dohodnout na stažení některých bodů obžaloby, pokud se ke zbytku obžaloby obviněný sám přizná. To si lze představit v situacích, ve kterých bude obviněný stíhán za několik bagatelních trestných činů a jeden závažný. Žalobce bude mít větší zájem na potrestání obviněného za závažný trestný čin a bude proto schopen vzdát se některých, méně závažných obvinění. V pravomoci žalobce však bude i zmírnění právní kvalifikace skutku. Často bývá v anglické praxi např. vloupání překvalifikováno na pouhou krádež,

¹²⁵ Pro účely této práce přeloženo jako „dohodovací řízení“.

¹²⁶ BYSTRÍK, Šramel. Dohoda o vine a treste vo svetle angloamerického „plea bargaining“. *Právník*, 2014, č. 2, s. 169.

¹²⁷ Pro účely této práce přeloženo jako „veřejný žalobce“.

¹²⁸ RAUXLOH, Regina. *Plea Bargaining in National and International Law*. Abingdon: Routledge, 2012, s. 25.

znásilnění na sexuální nátlak atd. Soudce je pak vázán touto dohodnutou kvalifikací a nemůže ji nijak změnit, i když skutkové okolnosti jasně mluví v prospěch jiné kvalifikace. Významným důsledkem změny kvalifikace, samozřejmě kromě výhodnější možnosti sankce pro obviněného, je i změna věcné příslušnosti soudu. Je tak možné založit věcnou příslušnost magistrátních soudů¹²⁹, které rozhodují vstřícněji než soudy vyšší instance, a také nemají taková oprávnění v oblasti trestání.¹³⁰

Možnost měnit kvalifikaci, aniž by k tomu byla opora ve skutkových zjištěních, má i velké nevýhody. Nejvýznamnější z nich je problém tzv. *over-charging*. Jedná se o nekalou praxi veřejného zástupce, který obviní obviněného buď z více trestných činů, než které ve skutečnosti spáchal, anebo úmyslně zvýší závažnost trestného činu, např. místo krádeže bude skutek obviněného kvalifikovat jako loupež. V obou případech veřejný zástupce dosáhne toho, že obviněný raději přistoupí na dohodovací řízení, než aby čelil vážnějším obviněním. Nutno podotknout, že tato praktika je zakázána¹³¹, nicméně je otázkou, jak je tomu doopravdy v každodenní praxi.

S tím úzce souvisí problém nedostatečné kontroly veřejných žalobců ze strany soudu. Trestní proces je tím pádem zaměřen spíše na to, čeho chce dosáhnout policie, než na dosažení spravedlnosti jako takové. Odhaduje se, že v Anglii je každý rok okolo 3 000 případů, které by se ve standartním řízení nedostaly vůbec z přípravného řízení. Jedná se o alarmující číslo. České trestní právo by se mělo této situaci vyvarovat, pokud bude dbát na důsledné přezkoumání dohody soudem, který jak ze spisu, tak z výslechu obviněného může zjistit, zda na něj nebyl činen nátlak a zda se dohoda opírá o dostatečná skutková zjištění.¹³²

Dohodování, jehož předmětem by byla právní kvalifikace, je v českém právním řádu, a potažmo celém kontinentálním právním systému, nemyslitelná. Byla by tak popřena jedna ze základních zásad, rovnost před zákonem. Obviněný, který by přistoupil na dohodovací řízení, by dle výše uvedeného postupu byl odsouzen nikoliv za vraždu, nýbrž třeba za zabití z nedbalosti, a to pouze a jen z důvodu procesního postupu, který státní zástupce s obviněným zvolil. Nehledě na to, že by mohlo, a to s velkou mírou pravděpodobnosti, docházet k nekalým praktikám státního zástupce, který by s jejich pomocí nutil obviněného uzavřít dohodu. Lze tedy bezesporu shrnout, že tato forma dohodovacího řízení nemůže posloužit jako inspirační

¹²⁹ „Magistrate courts”.

¹³⁰ SANDERS, Andrew, YOUNG, Richard, BURTON, Mandy. *Criminal justice*. 4. vyd. New York: Oxford University Press, USA, 2010, s. 468.

¹³¹ § 6.3. The Code for Crown Prosecutors [online]. Cps.gov.uk, 26. října 2018 [cit. 7. února 2019]. Dostupné na: < <https://www.cps.gov.uk/publication/code-crown-prosecutors#section6> >

¹³² RAUXLOH, Regina. *Plea Bargaining...*, s. 46-47.

zdroj české úpravě dohody o vině a trestu. V současné době, a mělo by tomu být tak i nadále, je nutné, aby soud, který přezkoumává dohodu, nepřipustil, aby právní kvalifikace nebyla v souladu se zjištěným skutkovým stavem a aby nebyl tento skutkový stav dostatečně zjištěn.¹³³

5.2 Dohodování o skutkových zjištěních.

Druhá forma dohodovacího řízení v Anglii spočívá v dohodování se o tom, co za skutková zjištění veřejný žalobce přednese soudu. Zpravidla dochází k dohodě, že obviněný uzná svoji vinu a výměnou za to budou soudu přednesena skutková zjištění takovým způsobem, aby byla pro obviněného výhodná. Zpravidla se bude jednat o zamlčení některých přitěžujících okolností, např. že trestný čin spáchal s rozmyslem nebo po předchozím uvážení. Často však půjde i o to, že obviněný bude chtít chránit své nejbližší a dohodne se s veřejným zástupcem, že ten před soudem zamlčí jejich případné zapojení do trestného činu.¹³⁴ Dochází tak i na první pohled ke kuriózním situacím, ve kterých může být např. „*vyhrožování nožem*“ změněno pouze na „*ukázání nože*“.¹³⁵

Je jasné, že v této podobě se nejedná o cestu, kterou se český institut dohody o vině a trestu vydal, a bezpochyby je tomu tak správně. Naopak státní zástupce by se měl pokusit zjistit co nejvíce skutkových zjištění, na jejichž základě může přesně stanovit trestní kvalifikaci a trestní postih. Není však možné vyloučit, že může dojít k jakési dohodě mezi státním zástupcem a obviněným o tom, že státní zástupce vyzdvihne některou polehčující okolnost na úkor jiných. Dokud nebude hmotněprávně stanoveno zvýhodnění obviněného, který učinil prohlášení o vině, nezbývá státnímu zástupci než toho dosáhnout uvedením prohlášení o vině jako polehčující okolnosti. Může se stát, že zamlčí i některé přitěžující okolnosti, aby tak vůbec motivoval obviněného k jednání o dohodě. Bude pak úkolem soudu posoudit, zda státní zástupce uvedl všechna podstatná skutková zjištění a zda některá z nich nezamlčel, nebo je nezjistil. Pokud soud dojde k tomu, že státní zástupce nedostatečně zjistil skutkový stav, nebo ho záměrně neuvedl celý, dohodu neschválí. V případě polehčujících a přitěžujících okolností bude na individuálním uvážení soudu, zda je státní zástupce správně zohlednil při výměře způsobu a výše trestu. Pokud dojde k názoru, že ne, dohodu taktéž neschválí.¹³⁶

Zajímavý je však návrh některých odborníků, který je vhodné v této souvislosti zmínit. V této formě *Plea Bargaining* se nedohoduje ani právní kvalifikace, ani trest. Jedná se tak o

¹³³ Viz § 314r odst. 2 tr. řádu.

¹³⁴ RAUXLOH, Regina. *Plea Bargaining*..., s. 26.

¹³⁵ JACKSON, John. Trial Procedures. In: WALKER, Clive a kol. (ed.). *Miscarriages of Justice: A Review of Justice in Error*. London: Blackstone Press, 1999, s. 190.

¹³⁶ Viz § 314r odst. 2 tr. řádu.

jakési rozdělení dohodovacího řízení na dohodování pouze o vině. A právě takovému uzavření dohody o vině a trestu v omezeném rozsahu stojí za zvážení i v české právní úpravě. Pokud by v dohodovacím řízení bylo jasné, že nedojde ke shodě ohledně trestu, státní zástupce by přesto mohl předložit soudu dohodu, ve které obviněný uznal svoji vinu a taktéž souhlasil s kvalifikací, a soud by následně rozhodnul pouze o trestu. Pokud by obviněný neuznal svoji vinu v plném rozsahu, soud by konal hlavní líčení v rozsahu, ve kterém vina nebyla uznána.¹³⁷

Ačkoliv by se státní zástupce s obviněným nedohodli na trestu, bylo by vhodné, aby mohla být dohoda i v omezeném rozsahu použita v řízení, kde by uznání viny figurovalo jako jedno z důležitých skutkových zjištění (nikoliv však jediné) a soud by tak nemusel provádět dokazování, ale pouze by prověřil, zda jsou zjištěny všechny relevantní skutkové okolnosti, a na základě předloženého spisového materiálu by rozhodl o trestu. Jednalo by se tak o mnohem rychlejší, efektivnější a méně administrativně náročnější řešení, než je tomu v současné době, kdy v případě neshody na trestu se řízení vrací zpět do přípravného řízení a k uznání viny se nesmí přihlídnout, i když už existovala dohoda o vině a právní kvalifikaci. Ostatně i slovenská úprava dohody o vině a trestu toto umožňuje.¹³⁸

5.3 Dohodování o trestu

Poslední z forem *Plea Bargaining* je dohodování o trestu. Do té, jako jediné, je přímo zapojen i soudce, a tudíž se výrazně odlišuje od českého institutu. Této formě dohodování nepředchází žádné jednání s veřejným žalobcem, nýbrž probíhá v hlavním líčení. Obhájce obžalovaného pronese řeč k soudci, jejímž účelem je zjistit, zda by bylo pro obžalovaného výhodnější prohlásit vinu, nebo pokračovat v řízení bez tohoto prohlášení. Kritériem výhodnosti či nevýhodnosti je, samozřejmě z pohledu obžalovaného, výše a způsob výkonu ukládaného trestu. K dohodování o trestu však nemusí dojít pouze z podnětu obhájce obžalovaného, nýbrž je možné, aby k tomu vyzval i soudce. Pokud obžalovaný přistoupí na dohodu, resp. prohlásí svoji vinu, bude mu snížena výměra trestu a zároveň dojde i ke změně způsobu trestu. To je pro obžalovaného velmi výhodné, protože mu např. namísto trestu odnětí svobody bude uloženo domácí vězení.¹³⁹

V české právní úpravě si nelze představit, aby se soudce zúčastnil jakéhokoliv dohodování s obžalovaným v průběhu hlavního líčení, neboť jeho role spočívá v objektivním

¹³⁷ VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu..., s. 251-252.

¹³⁸ § 232 odst. 6 zákona č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁹ BAILEY, Stephen a kol. *Smith, Bailey and Gunn on the Modern English Legal System*. 5. přepracované vydání. London: Sweet & Maxwell, 2007, s. 1027.

posouzení povahy a závažnosti trestného činu a naplnění dalších zásad pro stanovení trestu uvedenými v ust. § 39 tr. zák. an., a nikoliv v dohodování se s obžalovaným. Na druhou stranu by bylo vhodné se touto formou dohodování do jisté míry, a v souladu s kontinentálními právními zásadami, nechat inspirovat, a to dvojím způsobem. Zaprvé, oproti anglickému *Plea Bargaining* nemůže být trest uzavřen v jednání před soudem. Trest je dohodnut už v předsoudní fázi a tvoří obligatorní podmínku dohody o vině a trestu. Soud ve fázi před soudem následně zkoumá, zda je trest uložen správně a zejména přiměřeně. Pokud dojde k názoru, že není, dohodu neschválí. Bylo by však vhodné zavést možnost sjednat dohodu i v soudní fázi. Pokud by soudce v průběhu hlavního líčení zjistil, že by bylo vhodné uzavřít dohodu o vině a trestu mohl by si zjistit stanovisko obžalovaného a státního zástupce. Pokud by bylo kladné, mohl by soud přerušit hlavní líčení a umožnit uzavření dohody mimo jednání, nebo na určitou dobu jednání odročit.¹⁴⁰ Tento způsob by zachoval soudci nezávislost, neboť by se nezúčastnil dohodovacího řízení a mohl by tak objektivně posoudit předloženou dohodu o vině a trestu. Zároveň by tím státní zástupce ušetřil mnoho práce a času, protože vrácení věci do přípravného řízení, aby v něm byla sjednána dohoda, a to ve fázi, když už státní zástupce vypracoval a podal žalobu, je pro něj nevýhodná. Bohužel je to v současné době jediná možnost, jak po podání obžaloby dosáhnout uzavření dohody o vině a trestu.

Za druhé je nezpochybnitelné, že motivací k přistoupení na dohodu, je pro obviněného vyhlídka mírnějšího trestu. Nicméně česká úprava trestání v tr. zák. tuto skutečnost nijak výslovně nezohledňuje, státní zástupce tak *de lege* nemá možnost, jak snížit obviněnému trest z důvodu přistoupení na dohodu. Anglická úprava naopak obsahuje podrobný popis toho, jak má státní zástupce postupovat ohledně určení trestu v souvislosti s *Plea Bargaining*. Základní odůvodnění pro snižování trestu je velmi podobné těm, které se objevují i v důvodové zprávě české úpravy. Snižování trestu je přípustné, protože tím, že obviněný přistoupí na *Plea Bargaining* uvolní kapacitu soudů a umožní, aby tak jiné trestní věci mohly být vyřízeny mnohem rychleji. Sníží dobu, která je mezi zahájením trestního stíhání a odsouzením, dojde k ušetření finančních prostředků a v případě, že k prohlášení o vině dojde v rané fázi trestního řízení, budou ochráněni svědci a zejména oběti před tím, aby museli svědčit u soudu a být konfrontováni s obviněným.¹⁴¹ V souvislosti s tím je pevně stanoveno, jak může být trest snížen, a to v závislosti na tom, v jaké fázi řízení se obviněný přiznal.¹⁴² Tím je zajištěno, že jak pro

¹⁴⁰ Viz VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu..., s. 251.

¹⁴¹ RAUXLOH, Regina. *Plea Bargaining*..., s. 26.

¹⁴² § 144. Criminal Justice Act 2003 [online]. Legislation.gov.uk, 20. listopadu 2003 [cit. 8. února 2019]. Dostupné na: < https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/pdfs/ukpga_20030044_en.pdf >

obviněného, tak pro trestní justici jako takovou bude nejvýhodnější uzavřít dohodu co nejdříve. Pokud k uznání viny dojde již v přípravném řízení, trest může být snížen až o jednu třetinu. Pokud však k doznání dojde až ve fázi hlavního líčení, je možné trest snížit maximálně o jednu čtvrtinu. Nejméně honorován je obžalovaný, pokud uzná vinu až po zahájení hlavního líčení. V tomto případě mu trest může být snížen pouze o jednu desetinu.¹⁴³ Bylo by proto vhodné, aby i český zákonodárce, společně s možností uzavřít dohodu i v jednání před soudem, stanovil v tr. zákoníku podobnou úpravu sankcionování. Konkrétně možnost mimořádného snížení trestu odnětí svobody až o jednu třetinu pro obviněného, který by přistoupil na dohodu. Státní zástupce i soudce by věděli, jakým způsobem mohou, ale zároveň i nesmí honorovat obviněného za prohlášení o vině, a zároveň by obvinění byli motivováni přistupovat na dohodu o vině a trestu.

¹⁴³ Sentencing Council. Reduction in Sentence for a Guilty plea: Definitive Guideline [online]. Sentencingcouncil.org.uk, 7. března 2017 [cit. 8. února 2019]. Dostupné na: < <https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Reduction-in-Sentence-for-Guilty-Plea-definitive-guideline-SC-Web.pdf> >

Závěr

Závěrem lze říci, že dohoda o vině a trestu je způsobilá urychlit a zracionalizovat trestní justici, a to s dostatečným ohledem na základní zásady kontinentálního práva, zejména zásadu materiální pravdy a zásadu vyhledávací.

Bohužel však současná právní úprava činí z tohoto institutu příliš administrativně náročný nástroj, k jehož použití nejsou motivováni ani státní zástupci, ani samotní obvinění. To se následně promítá na míře jejího využití, která je pouze v řádech desetin procent, a to necelých sedm let od jejího zavedení. To je dáno především konkurencí jiných, alternativních způsobů řízení, které jsou pro státního zástupce mnohem méně administrativně náročné.

S tím úzce souvisí omezení sjednání dohody pouze v řízeních o přečinech a zločinech. V těchto řízeních však dominuje trestní příkaz. Proto by bylo vhodné rozšířit možnost sjednání dohody i na řízení o zvlášť závažných zločinech, kde by prohlášení pachatele o vině a jeho následná spolupráce se státním zástupcem, a případně poškozeným, mohla nejvíce odbřemenit trestní justici a pro státní zástupce by byla možnost uzavírání dohody i v těchto případech velmi vítaná. S jistotou lze říci, že by došlo k navýšení uzavřených dohod. Jejich počet by ještě zvýšila možnost uzavřít dohodu s mladistvým pachatelem, což není podle současné úpravy možné.

Sporný je i požadavek na nutnou obhajobu v dohodovacím řízení. Ta se jeví v současné době jako nadbytečná. Zbytečně prodlužuje řízení a zvyšuje jeho náklady. Navíc s ohledem na vývoj legislativy se jedná o jakýsi „krok zpátky“, neboť v současné době dochází k omezování případů, kdy je nutné mít obhájce, dohoda o vině a trestu se však vydala opačnou cestou. Nezbyvá tedy než plně souhlasit s navrhovanou rekonstrukcí trestního řádu, která už sjednávání dohody o vině jako důvod pro nutnou obhajobu nepovažuje.

Za mimořádně důležitou je nutno považovat úlohu soudu. Vzhledem k tomu, že sjednávání dohody probíhá za „zavřenými dveřmi“, je nutné, aby soud nestranně přezkoumal, zda státní zástupce neporušoval práva obviněného nebo zda dostatečně zjistil skutkový stav. Proto by bylo vhodné *de lege ferenda* navrhnout, aby zákonodárce výslovně stanovil možnost neschválení dohody, pokud soudce dojde k závěru, že byl neúplně zjištěn skutkový stav.

Nicméně ani soudy nejsou neomylné, a proto by bylo též vhodné rozšířit odvolací důvody. Pokud dojde k závažnému porušení práv obviněného, ale soud to ze spisového materiálu nezjistí a nebude považovat za potřebné provést výslech obviněného, obviněný nemá v současné době žádný prostředek ochrany. Nelze usuzovat, že by jej obvinění využívali k obstrukčnímu jednání, neboť do dohodovacího řízení vstupují dobrovolně a nelze očekávat, že bude jejich cílem, aby řízení trvalo co nejdéle. Zákonodárce ani výslovně nereflektoval situace, kde

k procesnímu pochybení dojde ze strany soudu, např. bude rozhodovat vyloučený soudce. *De lege ferenda* by bylo tudíž vhodné do nové právní úpravy tyto dva odvolací důvody promítnout.

Úprava *Plea Bargaining* v Anglii a Walesu se samozřejmě odlišuje, neboť trestní řízení probíhá na jiných principech. Nelze však říci, že by komparace byla zcela zbytečná. Jak v ČR, tak v Anglii a Walesu je institut dohody o vině a trestu, resp. *Plea Bargaining* kritizován částí odborné společnosti. Vývoj *Plea Bargaining* je však oproti české úpravě delší¹⁴⁴, a proto by byla škoda nepoučít se z chyb a pozitiv, které tento institut provázely při jeho vzniku. Anglie má na rozdíl od ČR např. přesně stanoveno, jak zvýhodnit obviněného, který přistoupil na dohodu, a to v závislosti na tom, kdy tak obviněný učinil. Nejvíce zvýhodněn je, pokud k ní přistoupí již na samém počátku řízení, protože tím nejvíce ušetří čas a finanční prostředky OČTŘ. Český zákonodárce by měl tuto úpravu použít jako inspiraci a stanovit tak hmotněprávní zvýhodnění obviněného, aby vyměřený trest byl v souladu se zásadou *nulla poena sine lege* a obviněný by měl větší právní jistotu, jaký trest mu bude vyměřen, a tím i větší motivaci na přistoupení k dohodě

Dále by bylo vhodné zakotvit možnost uzavřít dohodu před soudem, aby věc nemusela být vrácena do přípravného řízení, pokud se státní zástupce s obviněným rozhodnou uzavřít dohodu až po podání obžaloby. Vrácení věci do přípravného řízení vždy prodlouží a zkomplikuje celé řízení. Zajímavá je též myšlenka rozdělení dohodovacího řízení. Podobně jako je tomu v Anglii a Walesu, dohodování by se mohlo týkat pouze skutkových zjištění. V české úpravě by to konkrétně mohlo vypadat tak, že dohoda o trestu by nebyla obligatorní součástí dohody, jež se předkládá soudu ke schválení. Trest by určil až soudce ve veřejném zasedání, který by vycházel z prohlášení o vině, právní kvalifikace a dalších skutečností, které by se dozvěděl z předloženého spisového materiálu.

Velkou nadějí je dlouho očekávaná rekonstrukce trestního řádu, který by v případě reflektování alespoň části výše uvedených návrhů *de lege ferenda* mohl učinit z dohody o vině a trestu účinný nástroj řešení trestních věcí, který by byl atraktivní jak pro státní zástupce, tak pro obviněné.

¹⁴⁴ Nejpozději od 70. let 20. století došlo k výraznému rozšíření *Plea Bargaining* v praxi. Viz RAUXLOH, Regina. *Plea Bargaining...*, s. 29.

Seznam použitých zdrojů:

Knižní publikace

- ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012. 128 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013. 864 s.
- CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 509 s.
- ŠÁMAL, Pavel, KUČTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4 přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1053 s.
- GOECKENJAN, Ingke. *Neuere Tendenzen in der Diversion*. Berlin: Duncker & Humblot, 2005. 179 s.
- RAUXLOH, Regina. *Plea Bargaining in National and International Law*. Abingdon: Routledge, 2012. 285 s.
- SANDERS, Andrew, YOUNG, Richard, BURTON, Mandy. *Criminal justice*. 4. vyd. New York: Oxford University Press, USA, 2010. 803 s.
- BAILEY, Stephen a kol. *Smith, Bailey and Gunn on the Modern English Legal System*. 5. přepracované vydání. London: Sweet & Maxwell, 2007. 1238 s.

Komentáře

- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 4653 s.

Sborníky

- PALOVSKÝ, Tomáš. Jsou odklony v trestním řízení symptomem zániku klasického trestního práva? In *COFOLA 2010: the Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 1236-1264.
- ŠČERBA, Filip. Budoucnost dohody o vině a trestu. In KALVODOVÁ, Věra a kol. (ed.). *Trestní právo /stále/ v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 451-464.
- JACKSON, John. Trial Procedures. In WALKER, Clive a kol. (ed.). *Miscarriages of Justice: A Review of Justice in Error*. London, Blackstone Press, 1999, s. 182-203.

Legislativní akty

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů.
- Sdělení č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
- Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04.
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 670/05.

Periodika

- ZAORALOVÁ, Petra. Dohodnutý trest aneb chybějící právní úprava sankcí v řízení o dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 11, s. 38-42.
- JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 10, s. 19-25.
- VANTUCH, Pavel. K možnostem sjednání dohody o vině a trestu. *Trestní právo*, 2012, č. 12, s. 4-11.
- BASÍK, Michal. Několik poznámek k dohodě o vině a trestu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 4, s. 55-57.
- ZŮBEK, Jan. Odklony v trestním řízení a jejich současná a budoucí klasifikace. *Trestněprávní revue*, 2017, č. 3, s. 53-59.
- PROVAZNÍK, Jan. Odklony v českém trestním řízení – úvahy před možnou rekodifikací. *Trestněprávní revue*, 2016, č. 4, s. 79-85.
- VANTUCH, Pavel. Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*, 2011, č. 9, s. 4-14.
- VANTUCH, Pavel. K možnosti sjednat dohodu o vině a trestu po podání obžaloby. *Trestní právo*, 2013, č. 9-10, s. 9-16.
- AULICKÝ, Petr. Dohoda o vině a trestu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 3, s. 32-35.

- MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*, 2008, č. 1, s. 3-26.
- LICHNOVSKÝ, Vladimír. K otázce ukládání sankcí v rámci dohody o vině a trestu. *Trestní právo*, 2014, č. 3, s. 5-9.
- VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2018, č. 11-12, s. 247-253.
- KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy*, 2008, č. 20, s. II.
- SVRČEK, Lukáš. Dohoda o vině a trestu po roce v českém trestním procesu aneb jak je tento institut v praxi (ne)využíván. *Státní zastupitelství*, 2014, č. 6, s. 38-44.
- BYSTRÍK, Šramel. Dohoda o vine a treste vo svetle angloamerického „plea bargaining“. *Právník*, 2014, č. 2, s. 160-172.
- BRTNÍK, Stanislav. Materiální a formální pravda v současném soudním procesu. *Bulletin advokacie*, 2010, č. 10, s. 42-45.

Internetové zdroje

- VÁLOVÁ, Irena. *Počet zkrácených trestních řízení klesá, míra narovnání nebo dohod o vině a trestu je stále nicotná* [online]. Česká-justice.cz, 27. února 2018 [cit. 3. února 2019]. Dostupné na: < <http://www.ceska-justice.cz/2018/02/pocet-zkracenyh-trestnich-rizeni-klesa-mira-narovnani-dohod-vine-trestu-stale-nicotna/> >
- PASEKOVÁ, Eva. *Dohoda o vině a trestu rozšířená na všechny zločiny včetně vraždy? Obhájci souhlasí, akademici varují* [online]. Česká-justice.cz, 24. ledna 2018 [cit. 3. února 2019]. Dostupné na: < <http://www.ceska-justice.cz/2018/01/dohoda-vine-trestu-rozsirena-vsechny-zlociny-vcetne-vrazdy-obhajci-souhlasi-akademici-varuji/> >
- Statistický list trestní pro rok 2013. *Přehled o počtu rozhodnutí* [online]. Cslav.justice.cz, 17. července 2014 [cit. 8. února 2019]. Dostupné na: < <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickyh-listu.html> >
- Statistický list trestní pro rok 2016. *Přehled o počtu rozhodnutí* [online]. Cslav.justice.cz, 9. února 2017 [cit. 8. února 2019]. Dostupné na: < <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickyh-listu.html> >

- Statistický list trestní pro rok 2017. *Přehled o počtu rozhodnutí* [online]. Cslav.justice.cz, 2. dubna 2018 [cit. 8. února 2019]. Dostupné na: < <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html> >
- Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Sněmovní tisk 510/0, část č. ½* [online]. Psp.cz, 27. září 2011 [cit. 5. února 2019]. Dostupné na: < <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=75290> >
- Rekodifikace trestního práva procesního [online]. Justice.cz [cit. 5. února 2019]. Dostupné na: < <https://tpp.justice.cz/> >
- The Code for Crown Prosecutors [online]. Cps.gov.uk, 26. října 2018 [cit. 7. února 2019]. Dostupné na: < <https://www.cps.gov.uk/publication/code-crown-prosecutors#section6> >
- Criminal Justice Act 2003 [online]. Legislation.gov.uk, 20. listopadu 2003 [cit. 8. února 2019]. Dostupné na: < <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/contents> >
- Sentencing Council. *Reduction in Sentence for a Guilty plea: Definitive Guideline* [online]. Sentencingcouncil.org.uk, 7. března 2017 [cit. 8. února 2019]. Dostupné na: < <https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Reduction-in-Sentence-for-Guilty-Plea-definitive-guideline-SC-Web.pdf> >
- HRABAL, Michal. *Kvitová u soudu* [online]. Deník.cz, 5. února 2019 [cit. 19. února 2019]. Dostupné na: < <https://www.denik.cz/krimi/kvitova-u-soudu-kricela-jsem-vsude-byla-spousta-krve-20190205.html> >
- Statistický list trestní pro rok 2017. *Přehled o průměrných délkách odvolacího řízení* [online]. Cslav.justice.cz, 2. dubna 2018 [cit. 20. února 2019]. Dostupné na: < <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html> >
- *Mafián, který udá své druhy, může vyváznout bez trestu* [online]. Ct24.cz, 1. září 2012 [cit. 4. března 2019]. Dostupné na: < <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1148923-mafian-ktery-uda-sve-druhy-muze-vyvaznout-bez-trestu> >
- Tisková zpráva Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2018 [online]. Nsoud.cz, 30. ledna 2018 [cit. 4. března 2019]. Dostupné na: < http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/0/AC36E7632CF978BEC12582250042FD30?openDocument >

Shrnutí

Cílem této diplomové práce je komplexní analýza institutu dohody o vině a trestu a její kritické zhodnocení, zejména s ohledem na komparaci s anglickým institutem *Plea Bargaining*. Práce je rozdělena na pět kapitol. První se věnuje základní definici, zařazení dohody o vině a trestu do systematiky trestního práva a aplikační praxi v této oblasti. Obsahuje též přehled, kolik dohod bylo předloženo ke schválení v jednotlivých letech od počátku účinnosti tohoto institutu v roce 2012. V dalších kapitolách je popsána dohoda o vině a trestu *de lege lata* včetně potencionálních zásahů do zásad trestního práva. Je zde věnován prostor kritickému zhodnocení jednotlivých komponent a fází procesu sjednávání dohody o vině a trestu a nastínění, jak případné problémy řešit. Obsahem poslední kapitoly je komparace s institutem *Plea Bargaining* tak, jak je upraven v Anglii a Walesu. V rámci tohoto srovnání jsou učiněny i návrhy *de lege ferenda*, které jsou inspirovány anglickou úpravou.

Abstract

The objective of this diploma thesis is complex analysis of the Agreement on Guilt and Punishment in Czech Republic, and its critical evaluation comparing the *Plea Bargaining* according to English law. This diploma thesis is divided into five chapters. The introductory part aims at the basic definition of the Agreement, its classification in criminal procedural law and the judicial application in this area. It also contains an overview of how many agreements have been submitted for approval in the years since the law came into the force. The following chapters describe the Agreement *de lege lata*, including potential intervention to the principles of criminal law. There is a space devoted to critical evaluation of the individual components and stages of the process of negotiating an Agreement on Guilt and Punishment and outlining how to solve potential problems. The final chapter is a comparison with the *Plea Bargaining* Institute as adapted in England and Wales. In the context of this comparison are made suggestions *de lege ferenda*, which are inspired by the English legislation.

Seznam klíčových slov

Alternativní způsob řešení trestních věcí, dohoda o vině a trestu, dohodování o vině a trestu, prohlášení o vině, obviněný, státní zástupce, nutná obhajoba.

Keywords

Alternative Solutions of Criminal Cases, Agreement on Guilt and Punishment, *Plea Bargaining*, Guilty Plea, Defendant, Prosecutor, Mandatory Defence.